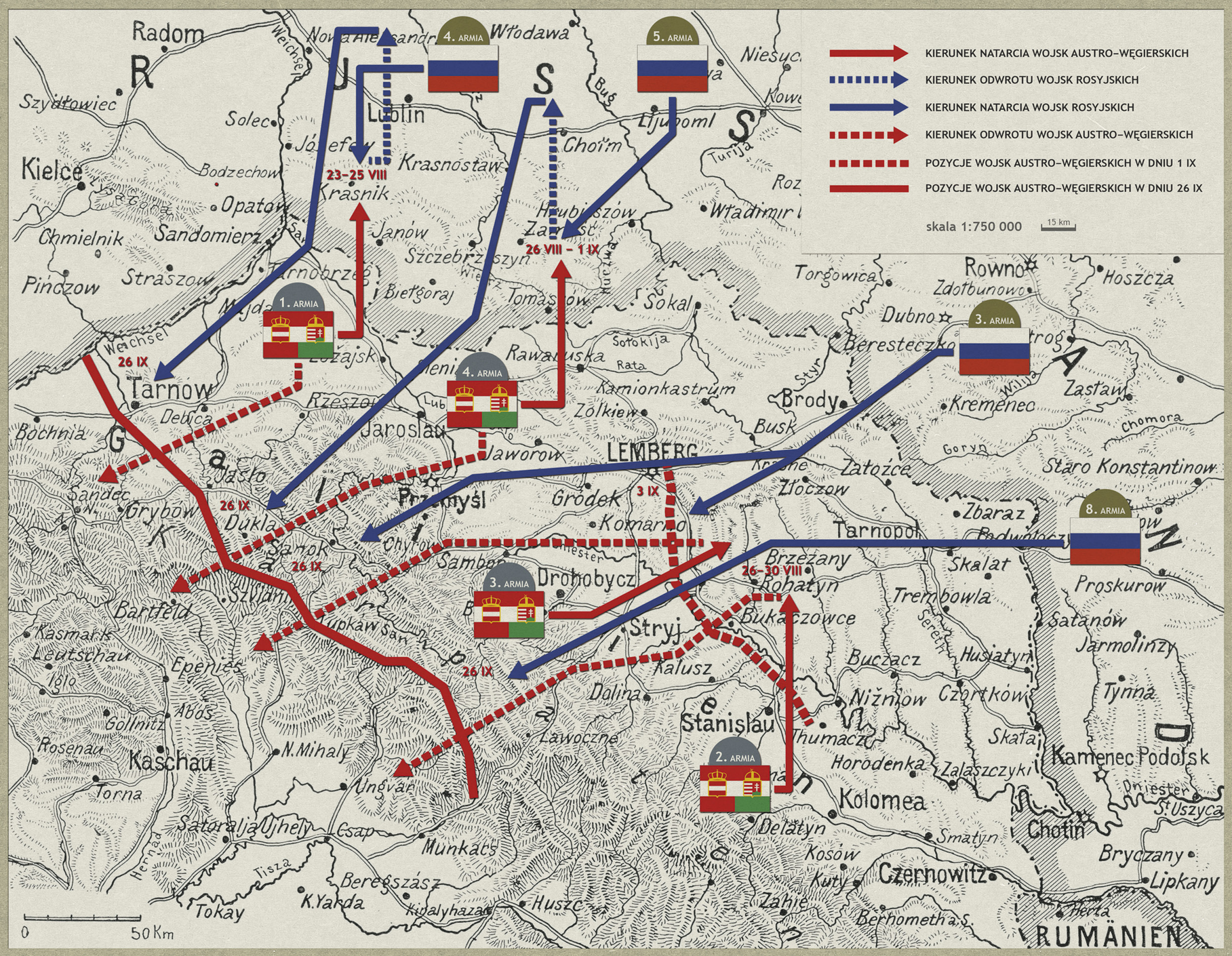
Bitwa galicyjska

18 sierpnia — 11 września

1914

Starcie pod Jarosławiem. Wrzesień 1914 roku. Rys.: Nikołaj Samokisz, gazeta NIWA z 1914 roku

Monarchia Austro-Węgierska

ok. 860 000 żołnierzy

dowódcy:
Moritz Auffenberg,
Rudolf von Brudermann,
Victor Dankl,
Eduard von Böhm-Ermolli

straty:
ok. 300 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 100 000 wziętych do niewoli

Imperium Rosyjskie

ok. 1 200 000 żołnierzy

dowódcy:
Aleksiej Brusiłow,
Paweł Plehwe,
Nikołaj Ruzski,
Anton von Zalca

straty:
ok. 230 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 40 000 wziętych do niewoli

Bitwa galicyjska była największą batalią stoczoną w dotychczasowej historii ziem polskich. Rosyjski plan operacyjny zakładał priorytetowo zaatakowanie Austro-Węgier jako dużo słabszego przeciwnika. Cesarsko-królewski Sztab Generalny zamierzał z kolei rozpocząć kampanię szybkim uderzeniem w rejon koncentracji wroga między środkową Wisłą a Bugiem, licząc na wsparcie ze strony Niemiec.

Dowództwo cesarsko-królewskie rozwinęło u progu wojny na froncie wschodnim 38 dywizji piechoty i 11 dywizji kawalerii z 2000 dział w czterech armiach. Z powodu niepewnej postawy Rumunii skrócono front, zamierzając bronić się w niewielkiej odległości na wschód od Lwowa. Równocześnie rozwinąć działania zaczepne znad Sanu na Lubelszczyznę. Armie 1. i 4. miały uderzyć na Lublin i dalej na Brześć.

Po stronie rosyjskiej rozwinięto przeciw nim Armie 4., 5., 3. i 8. Frontu Południowo-Zachodniego (dowódca gen. Nikołaj Iwanow), skupiające większość najlepszych wojsk carskich. Iwanowowi sprzyjało ukształtowanie granicy Galicji — zamierzał dośrodkowymi uderzeniami w łuku od Wisły do Dniestru rozgromić zasadnicze siły przeciwnika, by następnie przed zimą przystąpić do forsowania przełęczy karpackich.

20 sierpnia cesarsko-królewska 1. Armia przystąpiła do działań zaczepnych. Przeszła nieubezpieczoną rzekę Tanew i w dniach 23–25 sierpnia rozbiła 4. Armię w bitwie pod Kraśnikiem, po której Rosjanie rozpoczęli na Lubelszczyźnie odwrót w pasie 70 kilometrów. Kolejny sukces nacierający Austriacy odnieśli na tym odcinku 1 września, zwyciężając pod Komarowem 5. Armię i wychodząc na przedmieścia Lublina.

Von Hotzendorf snuł plany zajęcia Chełma i przeniesienia wojny poza Bug i Niemen, gdy spadło na niego uderzenie z Podola 8. Armii dowodzonej przez utalentowanego gen. Brusiłowa i 3. Armii gen. Ruzskiego, które przekroczyły 21 sierpnia Zbrucz. Wskutek intryg między poszczególnymi dowódcami cesarsko-królewskich sił zbrojnych nie zdążono na czas ściągnąć z Serbii dwóch wyborowych korpusów i w bitwach nad Złotą i Gniłą Lipą Rosjanie odnieśli zdecydowane zwycięstwa. 3 września wkroczyli do Lwowa i wyparli wroga za linię Dniestru. Podjęta próba odbicia miasta zakończyła się zupełną klęską głównie z powodu przewagi liczebnej Rosjan. Pomimo wycofania się za San, bitwa galicyjska nie została zwieńczona pełnym zwycięstwem Rosjan — Austriaków nie udało się odciąć od linii Wisły i zniszczyć. Armia cesarsko-królewska uratowała w niej też II Rzeszę, kosztem jednak wykrwawienia się i oddawania z czasem dominującej pozycji na froncie wschodnim w ręce niemieckiego sojusznika.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

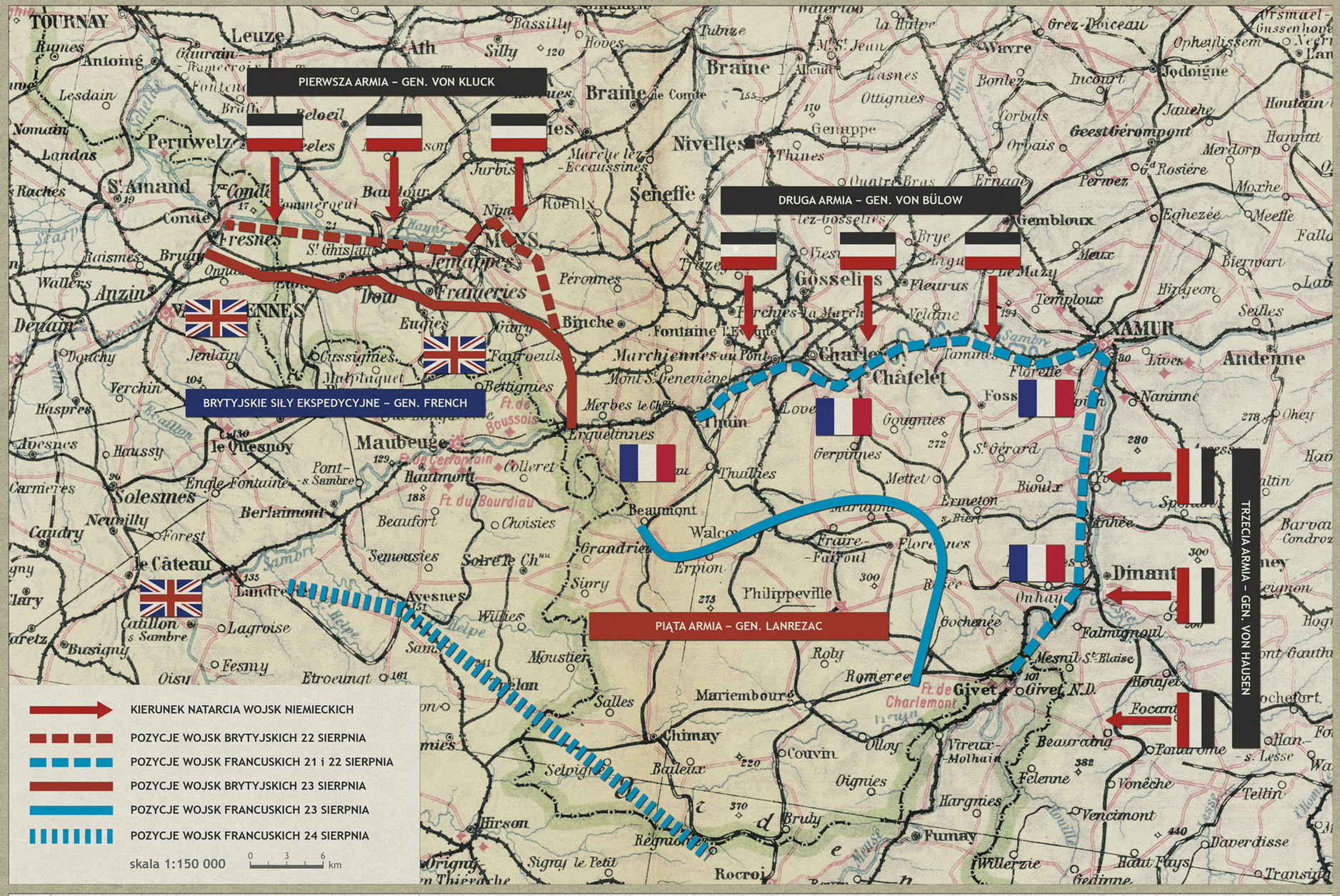
HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA
LUBIN I OKOLICE
WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod CHARLEROI i MONS 21—24 sierpnia 1914

Budowa barykad na ulicach Mons, bronionego przez oddziały Brytyjskich Sił Ekspedycyjnych pod dowódctwem gen. Frencha. Belgia, 22 sierpnia 1914 roku.

Obsługa brytyjskiej armaty polowej. Belgia, sierpień 1914 roku.

Niemieccy żołnierze z 15. Regimentu Piechoty podczas postoju w miasteczku Gozée. Belgia, 23 sierpnia 1914 roku.

Kontrnatarcie piechoty francuskiej pod Charleroi. Belgia, 22 sierpnia 1914 roku.

	Cesarstwo Niemieckie	Wielka Brytania	Republika Francuska
	ok. 540 000 żołnierzy	ok. 80 000 żołnierzy	ok. 300 000 żołnierzy
	generałowie: A. von Kluck, K. von Bülow, M. von Hausen	generał John French	generał Ch. Lanrezac
	straty: ok. 17 000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 4000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 10 000 zabitych, rannych i zaginionych

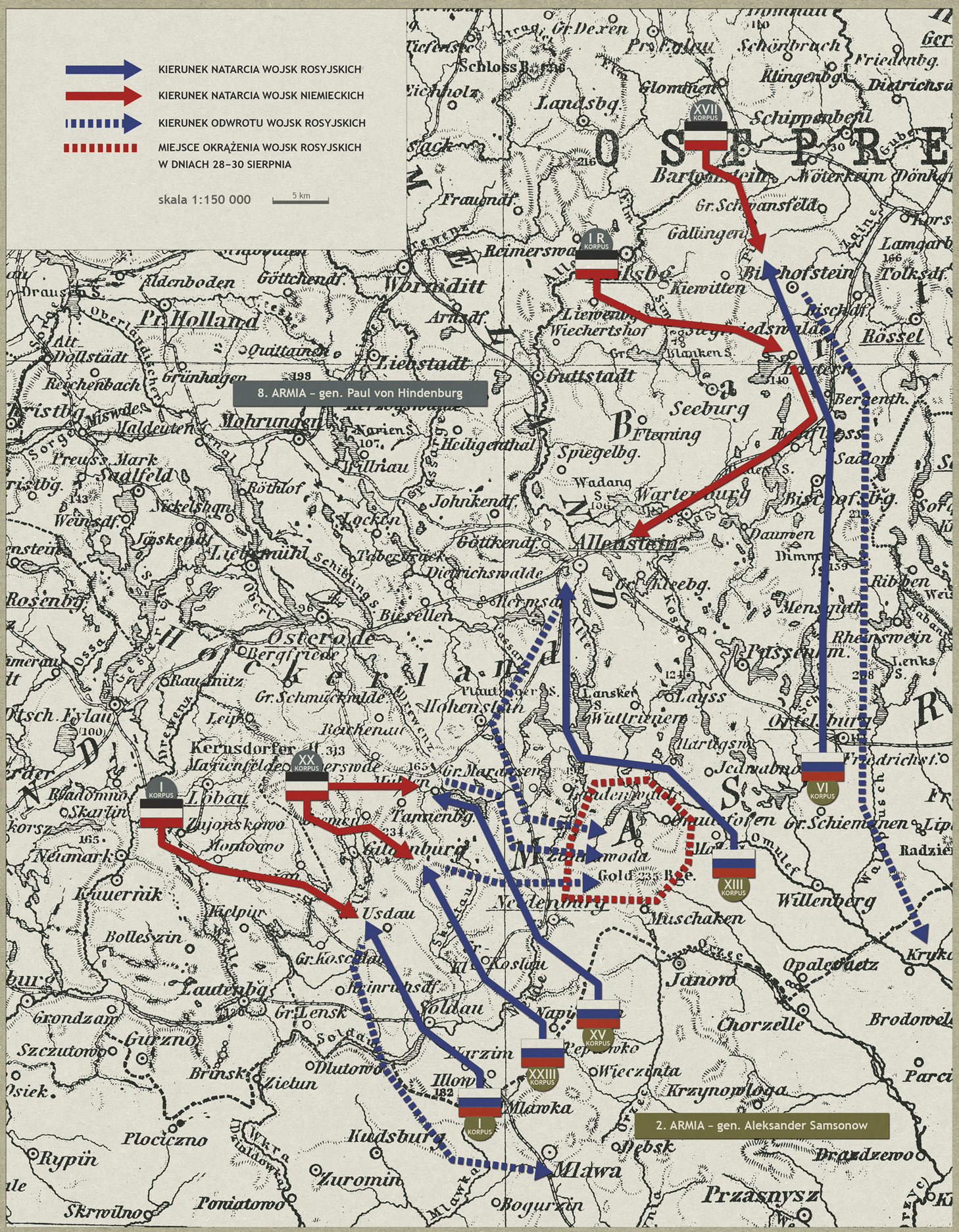
Wynik i następstwa: taktyczne zwycięstwo Brytyjczyków pod Mons i przegrana Francuzów pod Charleroi, na skutek której wojska Ententy zmuszone są opuścić terytorium Belgii i wycofać się w głąb Francji.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

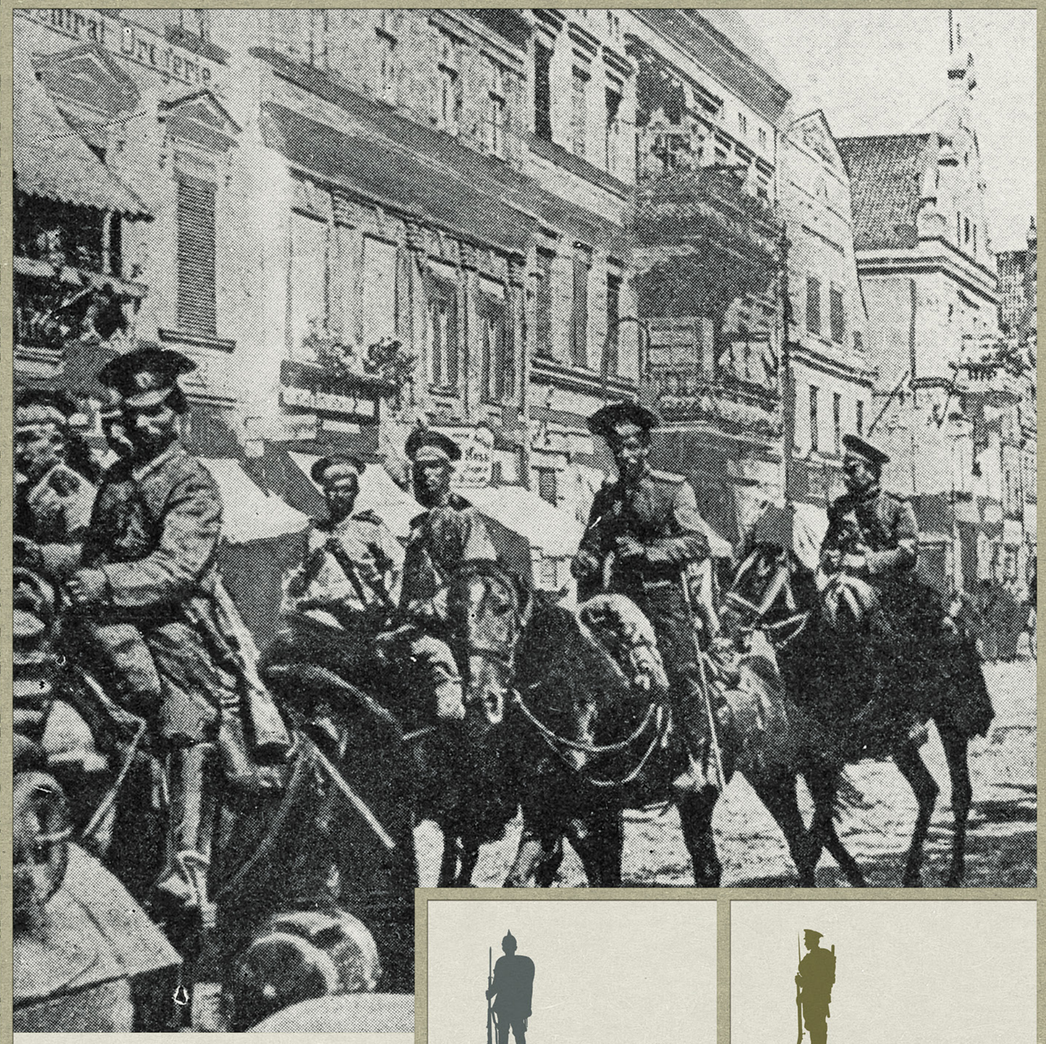
HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod TANNENBERGIEM 26—30 sierpnia 1914

Żołnierze 5. Regimentu Piechoty z Torunia. Regiment brał udział w bitwie pod Tannenbergiem (Stębark).

Sierpień 1914 roku. Rosjanie na ulicach Insterburga (Wystruć).

Kolumna jeńców rosyjskich – wrzesień 1914 roku.

Szczytno. Zniszczenia wojenne. Wrzesień 1914 roku.

Cesarstwo Niemieckie

ok. 150 000 żołnierzy

generał Paul von Hindenburg

straty: ok. 10 000 zabitych, rannych i zaginionych

Imperium Rosyjskie

ok. 230 000 żołnierzy

generał Aleksander Samsonow

straty: ok. 40 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok.100 000 wziętych do niewoli

Wynik i następstwa: kompletne rozbicie jednej z najsilniejszych rosyjskich armii i zapobieżenie planom opanowania Prus Wschodnich. Wymiana szeregu wyższych dowódców w armii carskiej. Początek wielkiej kariery gen. Ericha Luddendorfa, szefa sztabu niemieckiej 8. Armii.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa nad MARNĄ

5–12 września

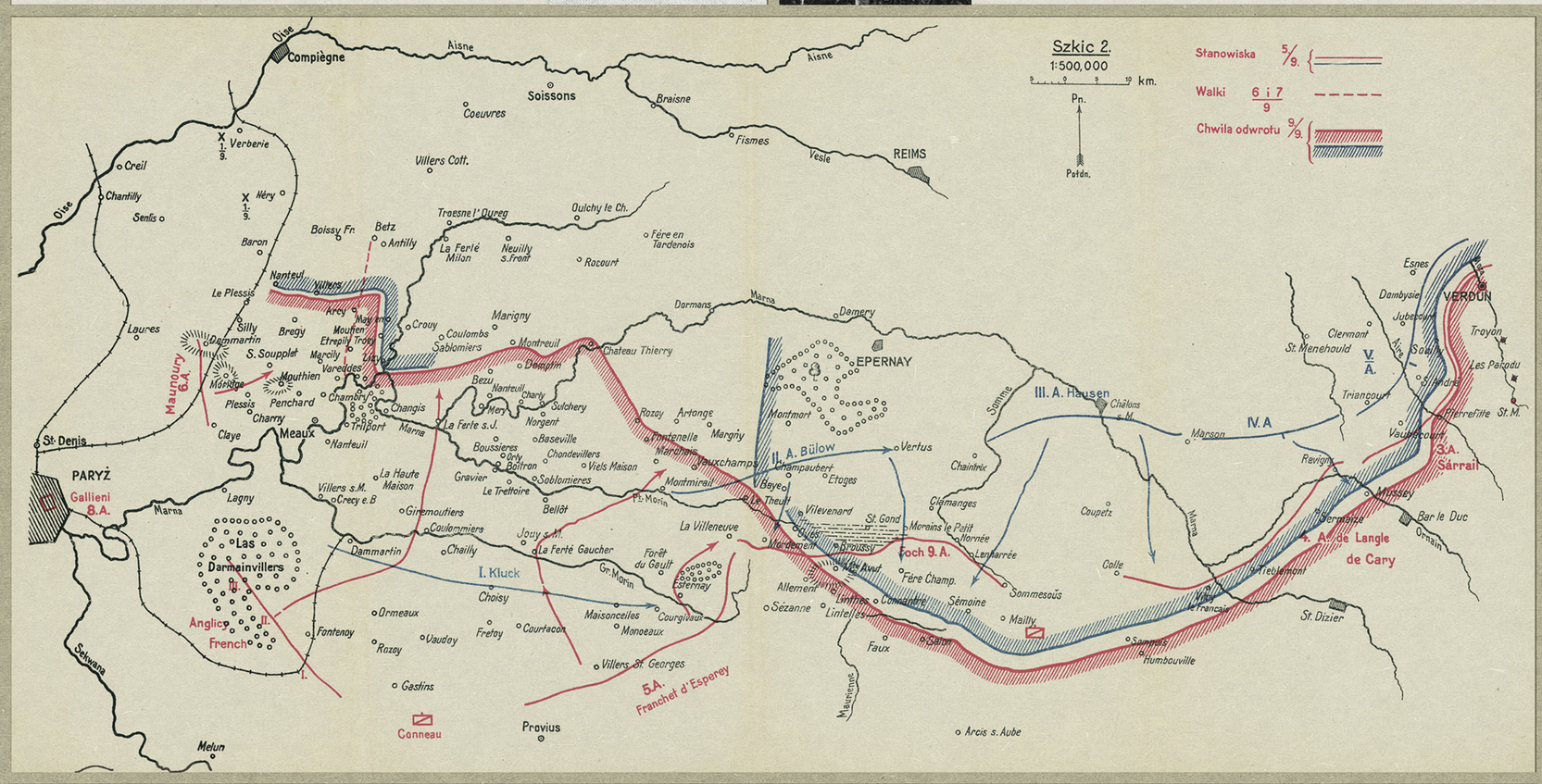
1914

Szampania – przemarsz oddziałów brytyjskiej piechoty. Początek września 1914 roku.

Piechota francuska w drodze na pierwszą linię frontu podczas bitwy nad Marną. Na pierwszym planie widać zbiór winogron. Szampania, wrzesień 1914 roku.

Francuskie armaty polowe 75 mm wz. 1897, wrzesień 1914 roku. Dzięki swojej szybkostrzelności (12 strzałów na minutę) i precyzji prowadzenia ognia, armaty tego typu odegrały kluczową rolę w bitwie nad Marną.

Paryska taksówka – Renault AG (symbol bitwy nad Marną) – tego typu pojazdy posłużyły do transportu piechoty i zaopatrzenia. Z 6 na 7 września na rozkaz dowódcy garnizonu Paryża gen. Josepha Gallieni przewieziono w ten sposób ok. 6 tysięcy francuskich żołnierzy, powstrzymując niemieckie natarcie pod Nanteul i Villers.

Republika Francuska

ok. 980 000 żołnierzy

generał Joseph Joffre

straty:
ok. 85 000 zabitych
ok. 170 000 rannych i zaginionych

Wielka Brytania

ok. 100 000 żołnierzy

generał John French

straty:
ok. 2000 zabitych
ok. 10 000 rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 900 000 żołnierzy

generał Helmuth von Moltke

straty:
ok. 70 000 zabitych
ok. 180 000 rannych i zaginionych

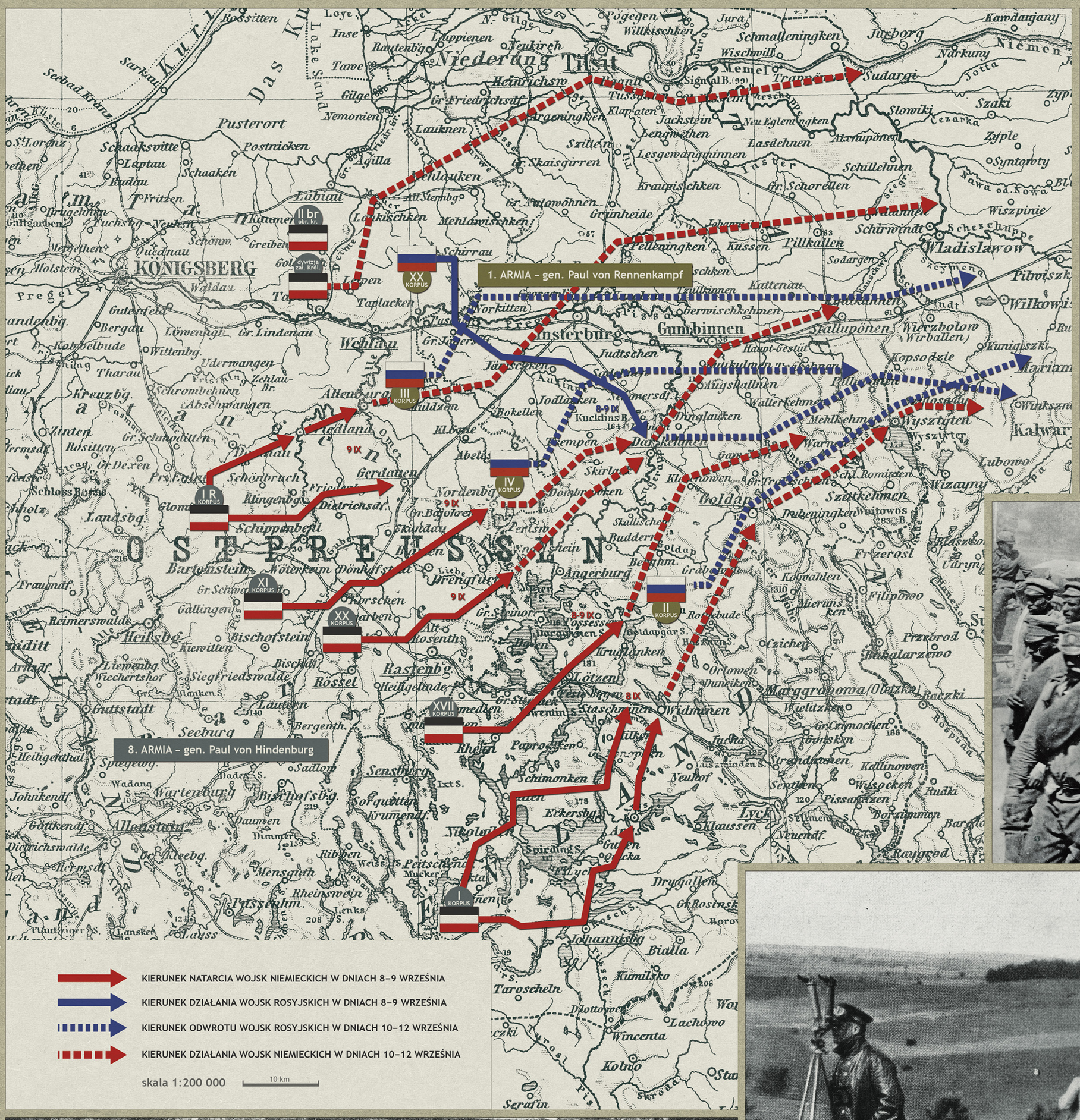
Wynik i następstwa: zwycięstwo Ententy i powstrzymanie niemieckiego natarcia na linii całego frontu. Klęska nad Marną zaprzepaściła realizację planu wojny błyskawicznej (tzw. plan Schlieffena z 1905 roku), który zakładał szybkie pokonanie Francji i skupienie głównych sił niemieckich na froncie wschodnim.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa nad jeziorami mazurskimi 8–12 września 1914

Imperium Rosyjskie

ok. 250 000 żołnierzy

generał Paul von Rennenkampf

straty:
ok. 120 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 40 000 wziętych do niewoli

Cesarstwo Niemieckie

ok. 220 000 żołnierzy

generał Paul von Hindenburg

straty:
ok. 40 000 zabitych, rannych i zaginionych

Wynik i następstwa: rozbicie kolejnej rosyjskiej armii i wyparcie Rosjan z terenu Prus Wschodnich.

Rosyjscy jeńcy.

Sztab 8. Armii podczas bitwy – wrzesień 1914 roku.

Niemiecka piechota podczas postoju w jednym ze zniszczonych przez walki miast pruskich – wrzesień 1914 roku.

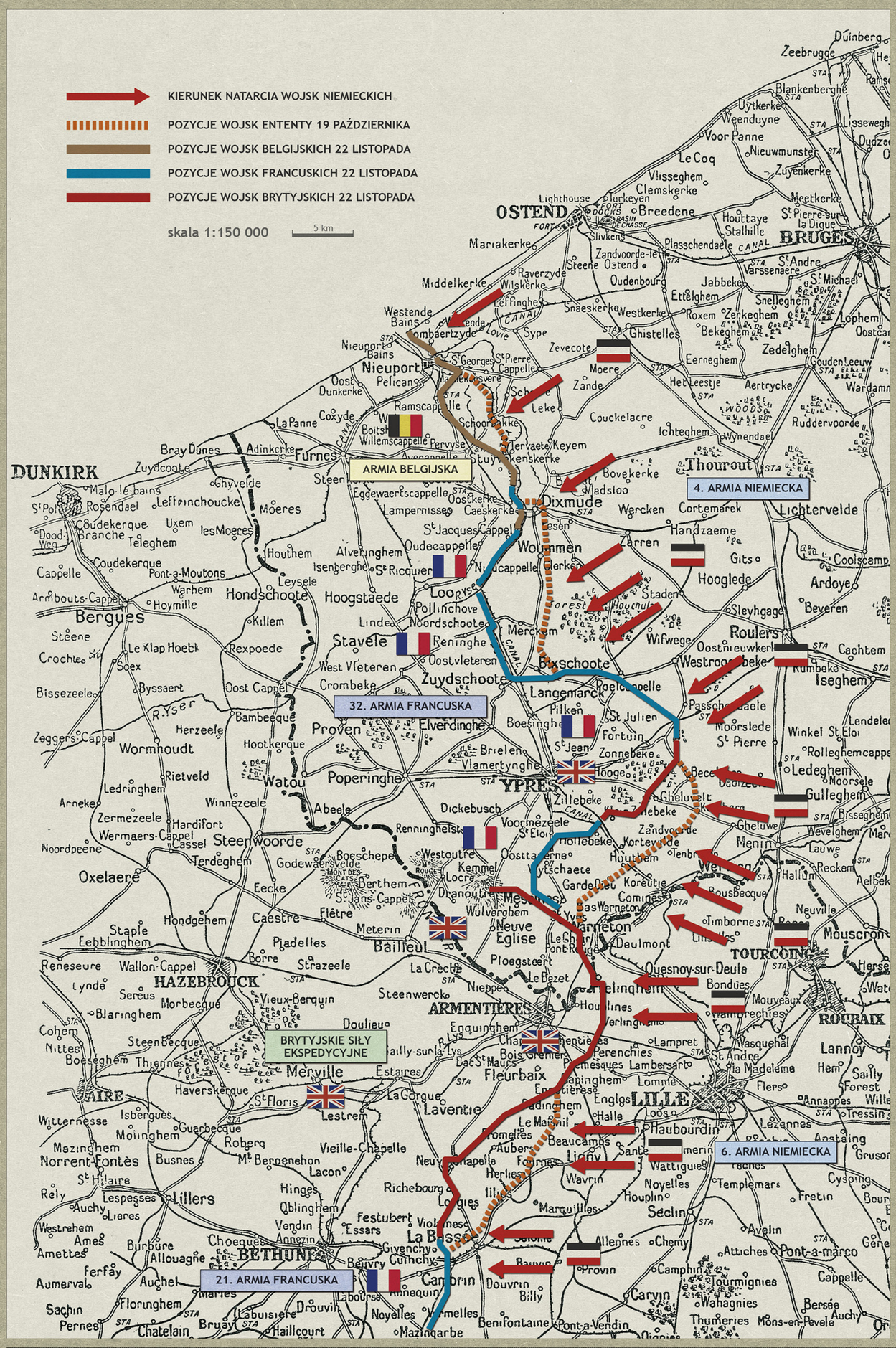
WIELKA WOJNA 1914–1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE
WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod YPRES 19 października – 22 listopada 1914

Oddział piechoty belgijskiej. Stanowisko ciężkiego karabinu maszynowego Hotchkiss Mle 14. Północna Flandria, październik 1914 roku.

Oddział piechoty szkockiej (pierwszy batalion London Scottish Regiment) na stacji kolejowej w północnej Francji, w drodze na front – październik 1914 roku.

Flandria – przemarsz piechoty niemieckiej. Początek października 1914 roku.

Królestwo Belgii	Republika Francuska	Wielka Brytania	Cesarstwo Niemieckie
ok. 250 000 żołnierzy	ok. 3 980 000 żołnierzy	ok. 160 000 żołnierzy	ok. 5 400 000 żołnierzy
król Belgii Albert I Koburg	generał Ferdinand Foch	generał John French	książę Wirtembergii Albrecht
straty: ok. 20 000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 55 000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 60 000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 140 000 zabitych, rannych i zaginionych

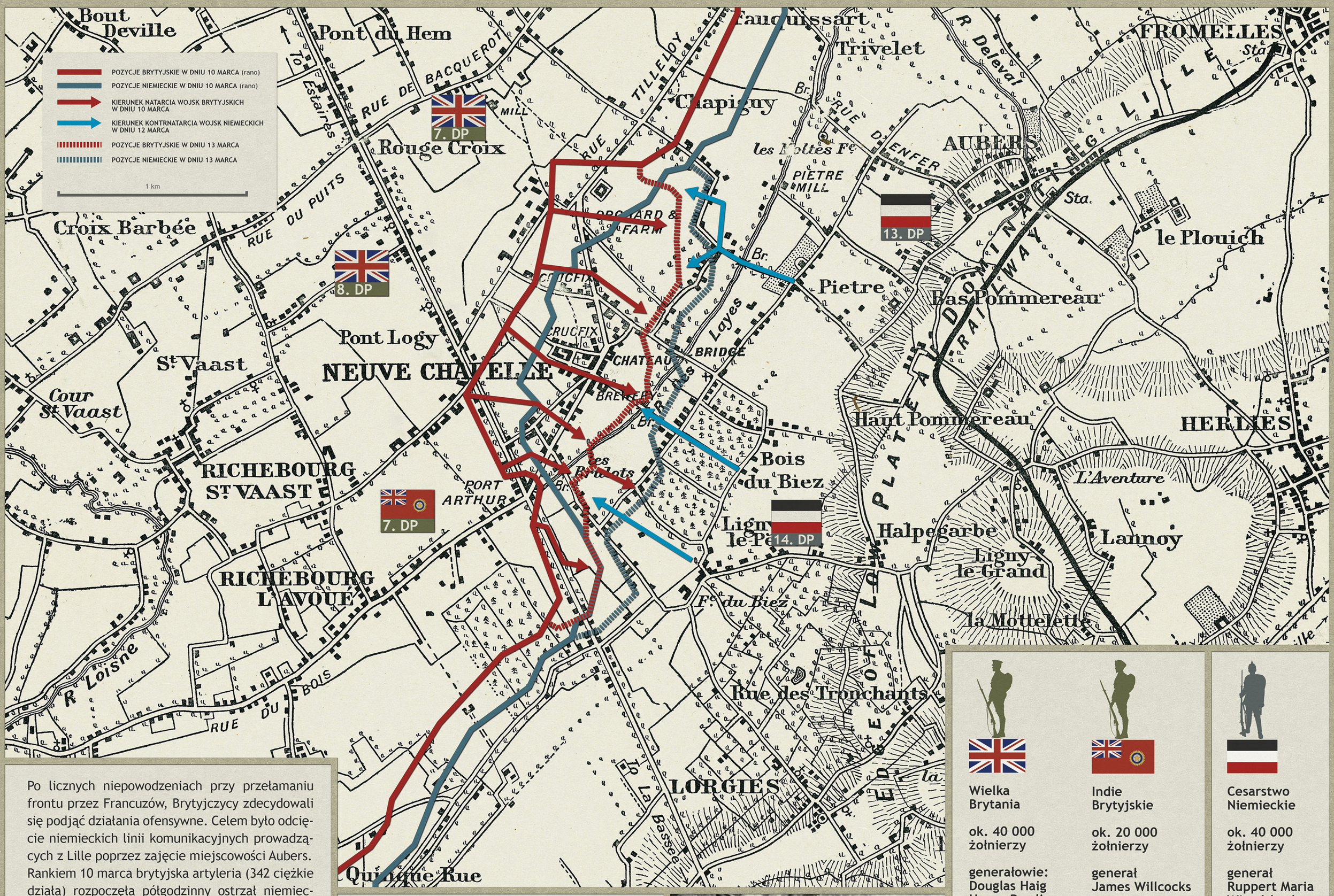
Wynik i następstwa: nieudana próba zajęcia przez wojska niemieckie portów na północnym wybrzeżu Francji, które stanowiły kluczowe punkty w linii zaopatrzenia Brytyjskich Sił Ekspedycyjnych. Stabilizacja frontu i początek wojny pozycyjnej.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod NEUVE CHAPELLE 10—13 marca 1915

Po licznych niepowodzeniach przy przełamaniu frontu przez Francuzów, Brytyjczycy zdecydowali się podjąć działania ofensywne. Celem było odcięcie niemieckich linii komunikacyjnych prowadzących z Lille poprzez zajęcie miejscowości Aubers. Rankiem 10 marca brytyjska artyleria (342 ciężkie działa) rozpoczęła półgodzinny ostrzał niemieckich pozycji, by zniszczyć zasieki z drutu kolczastego. Działom towarzyszyło 85 samolotów zwiadowczych pomagających w kierowaniu ostrzałem. Dokładnie określone plany ostrzału dla każdego z dział spod Neuve Chapelle stały się wzorcem, na który spoglądano, planując przyszłe ofensywy.

Drobiazgowe rozplanowanie nie uchroniło Brytyjczyków przed licznymi problemami. Intensywność ostrzału sprawiła, że szybko zużyto ogromne ilości amunicji — wykorzystano 30% zapasów, a kłopoty z komunikacją między dowództwem a jednostkami spowodowały (pomimo początkowych sukcesów) spowolnienie i ostatecznie wstrzymanie natarcia. Dało to czas Niemcom na umocnienie pozycji i sprowadzenie odwodów. Jednak niemiecki kontratak, przeprowadzony dwa dni później, okazał się całkowicie nieudany. Generał Haig 13 marca zdecydował się odłożyć dalsze działania ofensywne ze względu na braki w amunicji.

Bitwa zakończyła się taktycznym sukcesem Brytyjczyków, ale nie doprowadziła do osiągnięcia założonych celów, a obie strony poniosły wysokie straty.

Wielka Brytania

ok. 40 000 żołnierzy

generałowie:
Douglas Haig
Henry Rawlinson

straty:
ok. 7 000 zabitych, rannych i zaginionych

Indie Brytyjskie

ok. 20 000 żołnierzy

generał
James Willcocks

straty:
ok. 4 500 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 40 000 żołnierzy

generał
Ruppert Maria Wittelsbach

straty:
ok. 11 000 zabitych, rannych, i zaginionych

Zniszczone Neuve Chapelle.10 marca 1915 roku.
Fot.: W. Low Mitchell, IWM – sygn. Q 51749

Po bitwie. Żołnierze z Regimentu Gordon Highlanders na podwórzu domu w Laventie. IWM – sygn. Q 90287

Tymczasowy cmentarz żołnierzy brytyjskich w Neuve Chapelle. 19 marca 1915 roku. Fot.: Robert Cotton Money, IWM – sygn. Q 51602

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa o GALLIPOLI 18 marca 1915 — 9 stycznia 1916

Lądowanie na półwyspie Gallipoli (położonym w europejskiej części Turcji, przy cieśninie Dardanele), było pomyślane jako próba wyeliminowania Imperium Osmańskiego z konfliktu poprzez niespodziewane opanowanie Istambułu od strony morza. Kolejnym powodem operacji była chęć zapewnienia dostaw materiałów wojennych z państw zachodnich dla rosyjskiego sojusznika. W listopadzie 1914 r. Pierwszy Lord Admiralicji Winston Churchill przedstawił plan morskiego ataku na Dardanele. W styczniu 1915 roku plan inwazji na Gallipoli został zaaprobowany przez rząd. Złożona m.in. z 16 pancerników armada Ententy 18 marca przystąpiła do huraganowego bombardowania wybrzeża, eliminując wiele dział tureckich. Nie spostrzeżono jednak przegrody minowej, zastawionej przez turecki okręt Nusret. Zatonęło na niej wiele jednostek, w tym aż pięć pancerników. Po tym niepowodzeniu alianci zdecydowali o praktycznym wycofaniu z działań Royal Navy, której rola została ograniczona do wsparcia ogniowego.

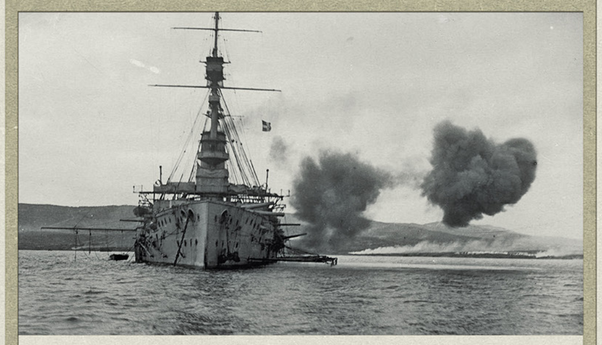
25 kwietnia do akcji wkroczyły siły lądowe. Plan inwazji zakładał, że brytyjska 29. Dywizja Piechoty wyląduje na południu półwyspu, na przylądku Helles, a następnie zacznie się posuwać w kierunku fortów Kilitbahir. Dywizje australijsko–nowozelandzkie (tzw. ANZAC — Australian and New Zealand Army Corps) miały lądować bardziej na północ, na wybrzeżu Morza Egejskiego, skąd mogłyby kontrolować cały półwysep. Zadaniem Francuzów było przeprowadzenie mylącego Turków desantu przy Kum Kale po stronie azjatyckiej. Po zajęciu przyczółków przez Brytyjczyków i żołnierzy ANZAC (przy bardzo wysokich stratach własnych) nastąpiła wielomiesięczna seria mało efektywnych natarć wojsk brytyjskich i kontrataków tureckiej piechoty, zbyt słabych, by zepchnąć przeciwnika do morza. Klęska Serbii i dołączenie Bułgarii do bloku niemieckiego poważnie zagrażały szybkim zagarnięciem wahającej się co do postawy w wojnie Grecji. W związku z powyższym alianci przeprowadzili ruch wyprzedzający w postaci otwarcia nowego frontu w rejonie Salonik. Posiłki przeznaczone pierwotnie na Gallipoli, skierowano do Macedonii. Na samym półwyspie sytuacja Brytyjczyków stała się tragiczna, gdy rozpoczęły się jesienne sztormy, a później ostra zima. Woda z morza zalewała okopy, topiąc sprzęt i setki ludzi. Ostatecznie zdecydowano się na ewakuację, która, jak na ironię, okazała się największym sukcesem aliantów w tej kampanii. Ostatni żołnierze sprzymierzonych opuścili półwysep 9 stycznia 1916 roku.

Turecki stawiacz min NUSRET.

Żołnierze 29. Dywizji Piechoty w drodze na przylądek Helles. 5 maja 1915 roku. Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. HU 129362

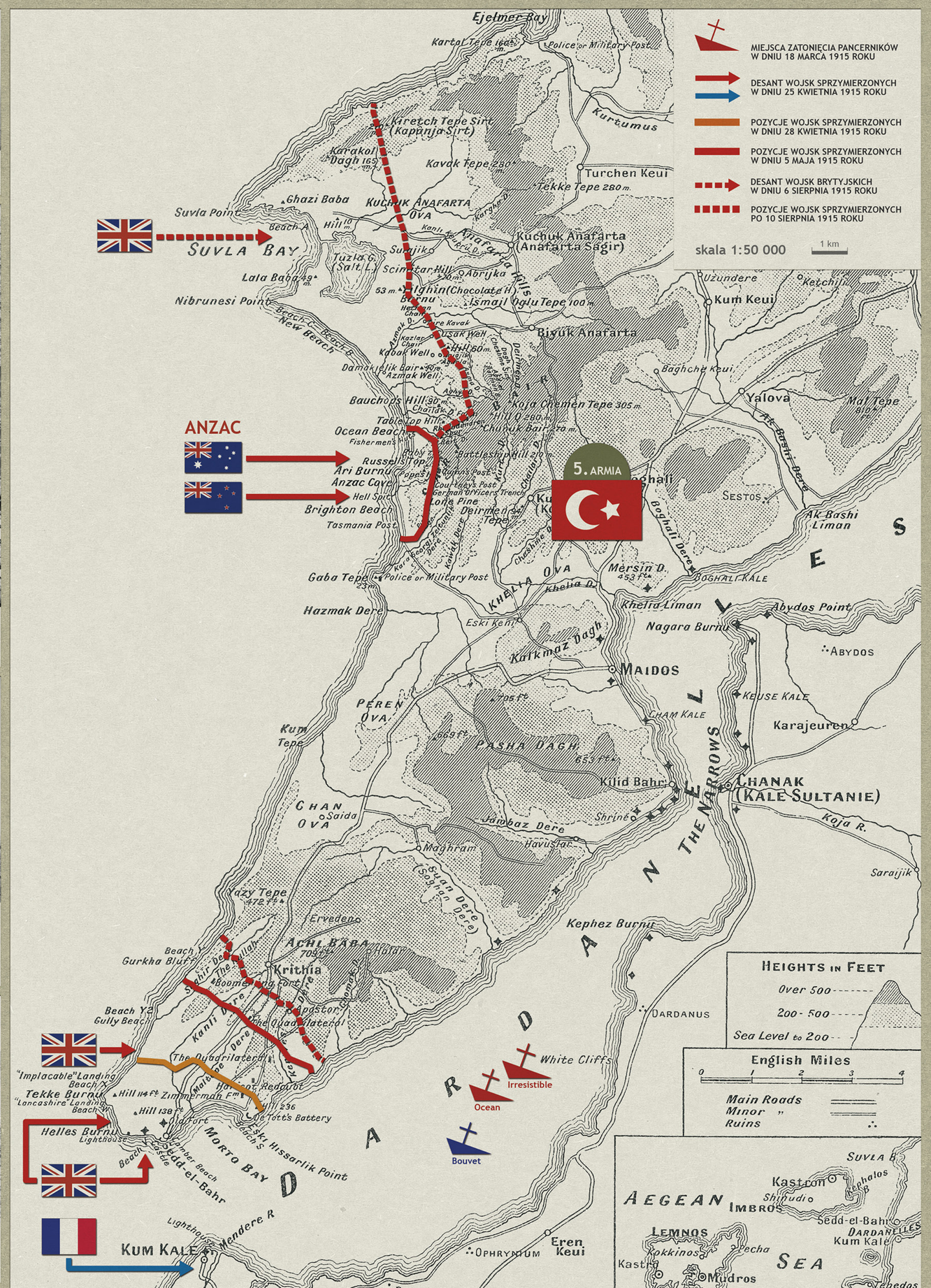

HMS CORNWALLIS ostrzeliwuje tureckie pozycje podczas ewakuacji oddziałów ANZAC. Zatoka Suvla, 18–20 grudnia 1915 roku. Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 13682

Ewakuacja. Zatoka Suvla, grudzień 1915 roku.

Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 13637

Brytyjska armata polowa kalibru 127 mm. Przylądek Halles.

Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 13340

Żołnierze ANZAC grzebiący martwych żołnierzy tureckich. Fot.: H. B. Lewers, IWM – sygn. Q 108609

Imperium brytyjskie

ok. 410 000 żołnierzy

dowódcy:
Ian Hamilton,
William Birdwood,
John de Robeck

straty:
ok. 46 000 zabitych,
ok. 100 000 rannych

Republika Francuska

ok. 80 000 żołnierzy

dowódcy:
Henri Gouraud,
Maurice Bailloud

straty:
ok. 10 000 zabitych,
ok. 17 000 rannych

Imperium Osmańskie

ok. 315 000 żołnierzy

dowódcy:
Liman von Sanders,
Mehmed Esad Pasha,
Mustafa Kemal

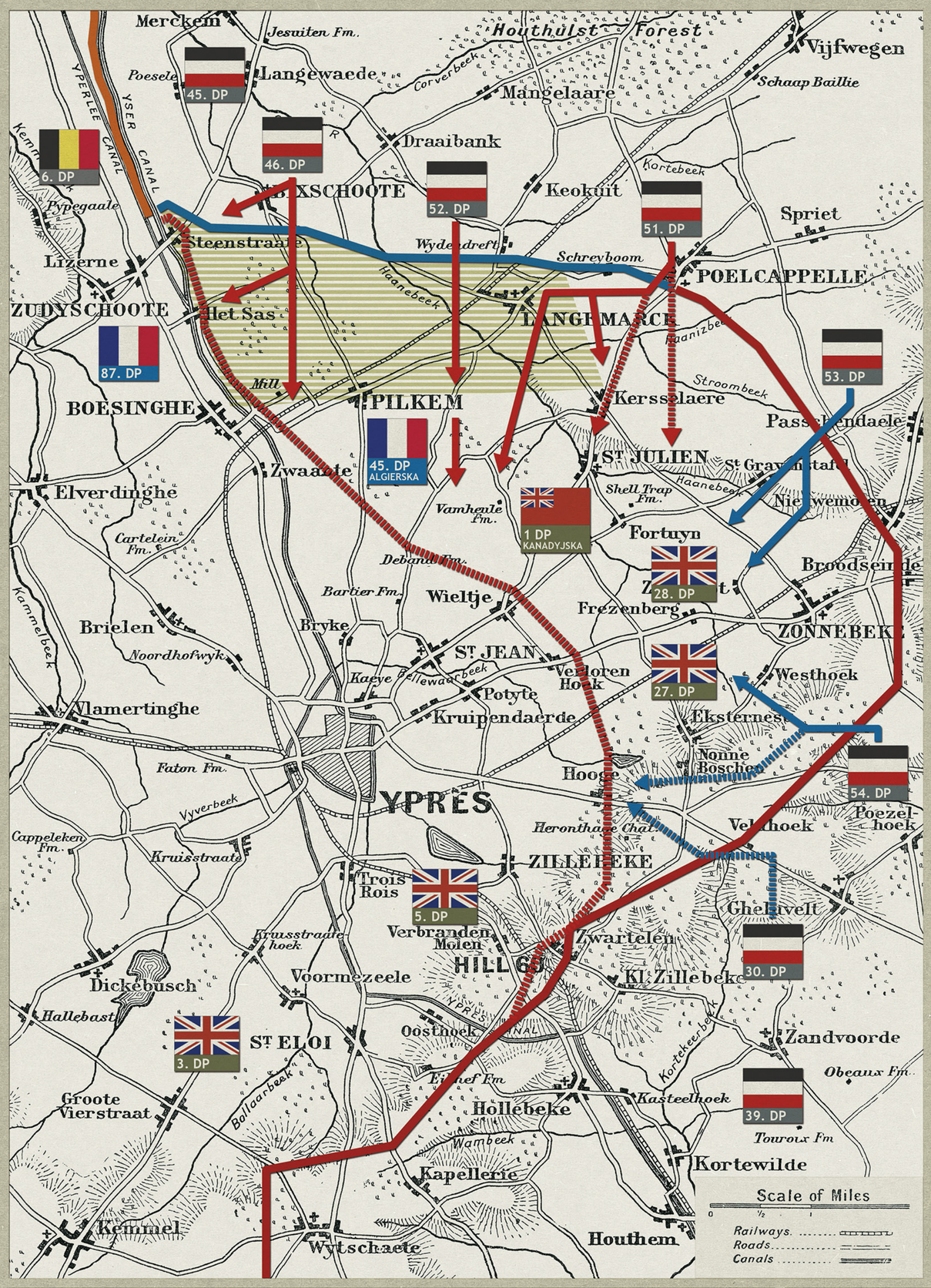
straty:
ok. 87 000 zabitych,
ok. 165 000 rannych

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Druga bitwa pod YPRES 22 kwietnia — 25 maja 1915

Belgijskie stanowisko ciężkiego karabinu maszynowego. Żołnierze używają wczesnych masek przeciwgazowych.

Brytyjskie stanowisko artyleryjskie na przedpolu miejscowości Dickebusch. Fot.: Frederick A.Fyfe. IWM – sygn. Q 49814

Szkoci z 3. Dywizji Piechoty w kontrnatarciu na pozycje niemieckie pod Bellewaarde. Fot.: Frederick A.Fyfe. IWM – sygn. Q 49750

POZYCJE BELGIJSKIE W DNIU 21 KWIETNIA
POZYCJE FRANCUSKIE W DNIU 21 KWIETNIA
POZYCJE BRYTYJSKIE W DNIU 21 KWIETNIA
ZASIĘG NIEMIECKIEGO ATAKU GAZOWEGO W DNIU 22 KWIETNIA
KIERUNEK NATARCIA WOJSK NIEMIECKICH W DNIACH 22 i 23 KWIETNIA
KIERUNEK NATARCIA WOJSK NIEMIECKICH W DNIACH 24 KWIETNIA – 5 MAJA
KIERUNEK NATARCIA WOJSK NIEMIECKICH W DNIACH 8–13 MAJA
KIERUNEK NATARCIA WOJSK NIEMIECKICH W DNIACH 24–25 MAJA
NOWY PRZEBIEG LINII FRONTU (25 MAJA)
skala 1:30 000 1 km

Zimą na przełomie lat 1914–1915 linia frontu we Flandrii utknęła w miejscu. W kwietniu 1915 roku Niemcy zdecydowali się rozpocząć natarcie pod Ypres, by wyprzeć oddziały francuskie i brytyjskie z wysuniętej i strategicznie ważnej pozycji. Tym razem mając na uwadze dotychczasowe niepowodzenia, zdecydowano się na użycie nowej broni, by przełamać impas. Po raz pierwszy na tak dużą skalę na froncie zachodnim został użyty gaz bojowy (150 ton chloru), który poczynił spustoszenie wśród nieprzygotowanych żołnierzy francuskich, otwierając wyrwę w linii obrony. Droga do Ypres stanęła otworem, lecz wojska niemieckie zatrzymały się na zaplanowanych wcześniej pozycjach, co dało czas wojskom Ententy na przegrupowanie się.
Kolejne dni bitwy przyniosły sukcesy niemieckim oddziałom pod St. Julien, Frezenburgiem, Bellewaarde i Hooge, gdzie po raz pierwszy użyto miotaczy ognia. Kontrataki oddziałów francuskich i brytyjskich, okupione dużymi stratami, nie przynosiły efektu. Ostatecznie niemiecka ofensywa została powstrzymana, do czego szczególnie przyczynili się żołnierze kandyjscy. Wysunięta pozycja wojsk Ententy została zredukowana, lecz nie zlikwidowana — dalej stanowiła ona poważne zagrożenie. Niemcom nie udało się także zająć zrujnowanego ostrzałem artyleryjskim Ypres. Obie strony przekonały się o zabójczej skuteczności gazu bojowego. Zarówno Wielka Brytania i Francja, jak i Niemcy będą go używały w przyszłych bitwach, jednocześnie rozwijając środki zaradcze, takie jak maski przeciwgazowe, by chronić swoich żołnierzy.

Ruiny Ypres. Maj 1915 roku. IWM – sygn. Q 56699

Żołnierze szkoccy w bawełnianych maskach przeciwgazowych, nasączanych wodnym roztworem siarczanu i węglanu sodu z dodatkiem gliceryny. Fot.: Albert Methuen Bankier. IWM – sygn. Q 48951

Brytyjskie okopy. Bizet, kwiecień 1915 roku.
Fot.: Evelyn H. Byrde. IWM – sygn. Q 107844

Królestwo Belgii

ok. 15 000 żołnierzy

generał Armand De Ceuninck

straty: ok. 900 zabitych, rannych i zaginionych

Republika Francuska

ok. 32 000 żołnierzy

generał Gabriel Putz

straty: ok. 18 000 zabitych, rannych i zaginionych

Imperium brytyjskie

ok. 120 000 żołnierzy

generałowie: Horace Smith-Dorrien, Herbert Plumer

straty: ok. 59 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 130 000 żołnierzy

książę Wirtembergii Albrecht

straty: ok. 35 000 zabitych, rannych i zaginionych

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Druga bitwa o ARTOIS

9 maja — 18 czerwca 1915

Bitwa o Festubert. Brytyjski łącznościowiec w zdobytym niemieckim okopie. Maj 1915 roku. IWM – sygn. Q 90277

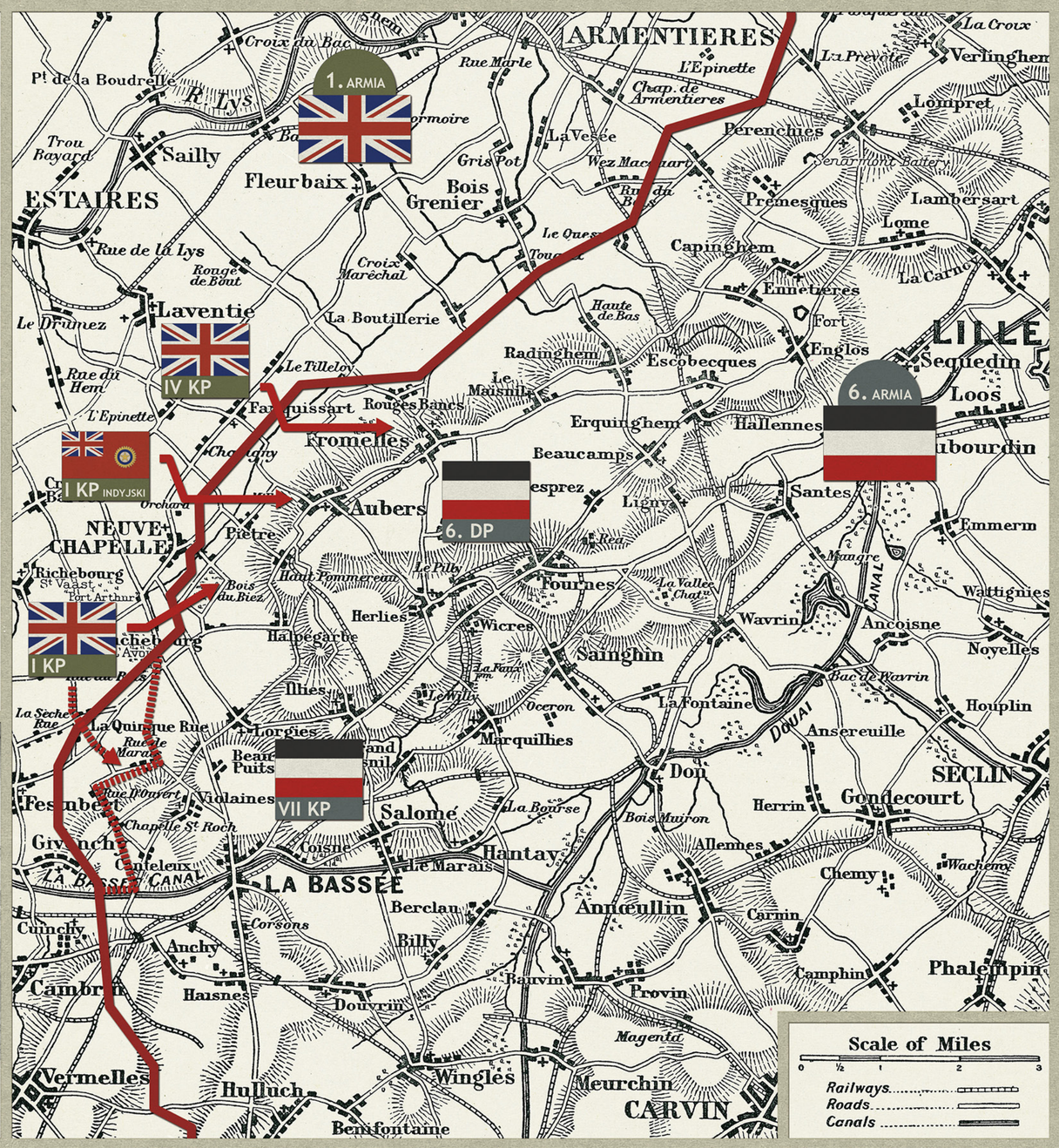
Niemieckie pozycje pod ostrzałem. IWM – sygn. Q 88019

Zdobyte przez Niemców w 1914 roku pozycje pomiędzy Reims a Arras były bardzo kłopotliwe dla sił Ententy. Z tego obszaru łatwo można było odciąć szlaki komunikacyjne pomiędzy Paryżem a północną Francją. By pozbyć się tego zagrożenia, zdecydowano się na wspólną francusko—brytyjską ofensywę w rejonie Artois.

Według wspólnie ustalonego planu Francuzi mieli uderzyć w kierunku Vimy, by zająć strategiczne wzgórze, a Brytyjczycy na Aubers i Festubert. Po początkowych sukcesach i zajęciu wzniesienia Francuzi zostali ostatecznie odparci. Atak brytyjski zakończył się z kolei zupełną porażką, okupioną ciężkimi stratami. Zdecydowano przegrupować siły i przeprowadzić kolejne uderzenie 15 maja. Pomimo niepowodzeń wojsk Ententy Niemcy zostali zmuszeni do ściągnięcia posiłków spod Ypres i zatrzymania trwającej tam ofensywy.

Działania wznowiono, jednak wojska sprzymierzonych nie odniosły żadnych znaczących sukcesów i poniosły ogromne straty.

Ostatecznie ofensywa zakończyła się 18 czerwca, a Niemcy zostali odepchnięci jedynie o 3 kilometry w kierunku Vimy na odcinku o długości 8 kilometrów i na odległość około kilometra na przedpolu Festubert.

Francuscy artylerzyści obsługujący armatę 155 mm w Bois des Alleux. 23 maja 1915 roku. IWM – sygn. Q 78063

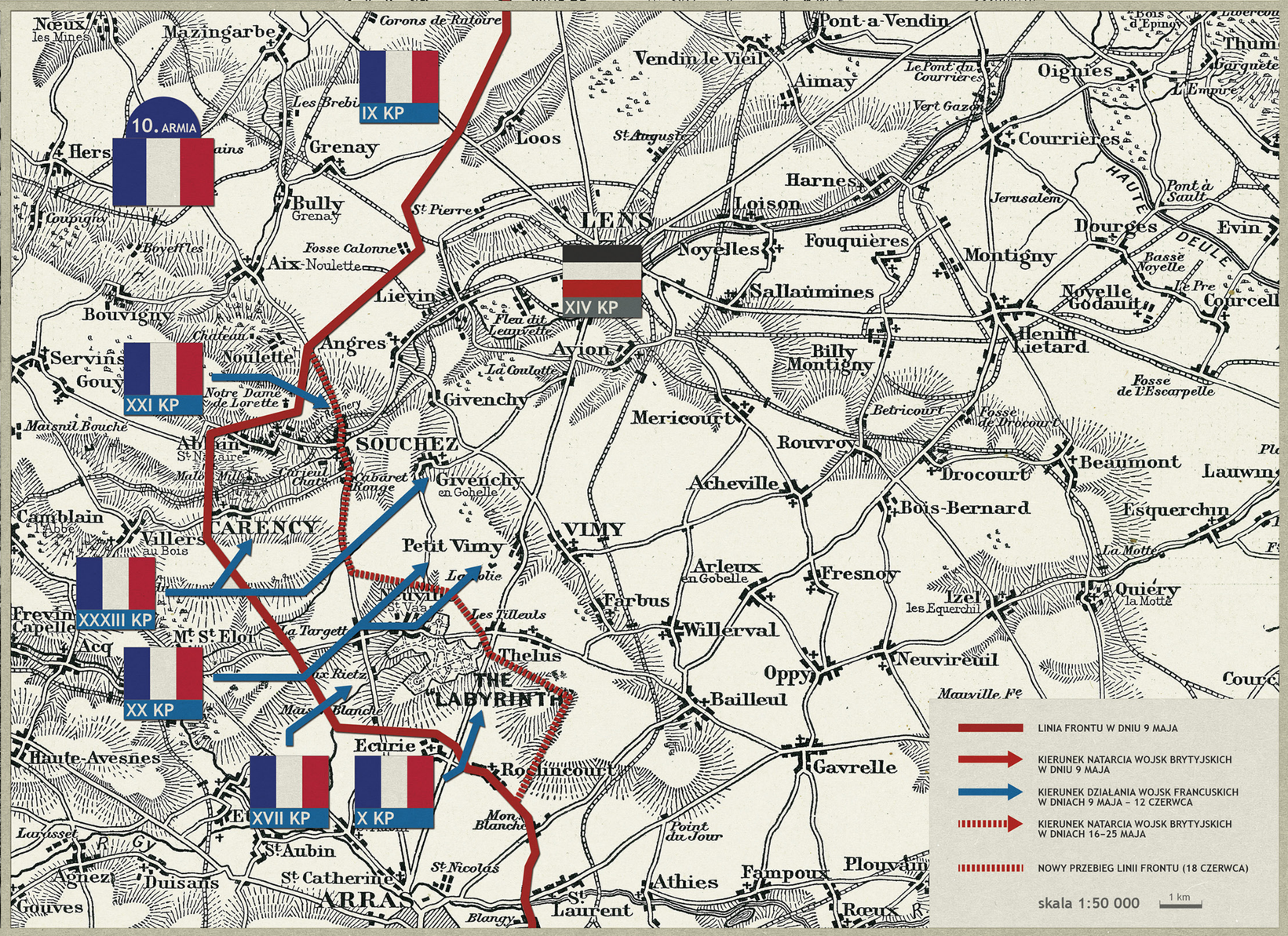

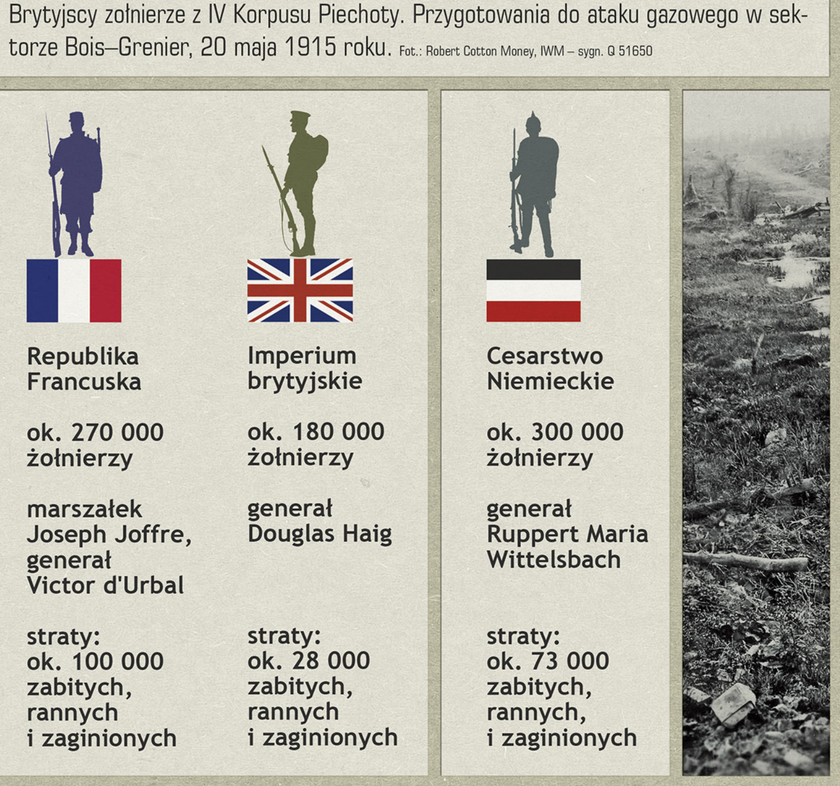
Francuscy artylerzyści obsługujący moździerz trzonowy 58 mm.

IWM – sygn. Q 49077

Brytyjscy żołnierze z IV Korpusu Piechoty. Przygotowania do ataku gazowego w sektorze Bois–Grenier, 20 maja 1915 roku. Fot.: Robert Cotton Money, IWM – sygn. Q 51650

Brytyjscy żołnierze z IV Korpusu Piechoty. Przygotowania do ataku gazowego w sektorze Bois–Grenier, 20 maja 1915 roku. Fot.: Robert Cotton Money, IWM – sygn. Q 51650

Republika Francuska	Imperium brytyjskie	Cesarstwo Niemieckie
ok. 270 000 żołnierzy	ok. 180 000 żołnierzy	ok. 300 000 żołnierzy
marszałek Joseph Joffre, generał Victor d'Urbal	generał Douglas Haig	generał Ruppert Maria Wittelsbach
straty: ok. 100 000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 28 000 zabitych, rannych i zaginionych	straty: ok. 73 000 zabitych, rannych, i zaginionych

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod VERDUN 21 lutego – 18 grudnia 1916

Francuska obsada zdobytego cekaemu MG 08.

IWM – sygn. Q 69971

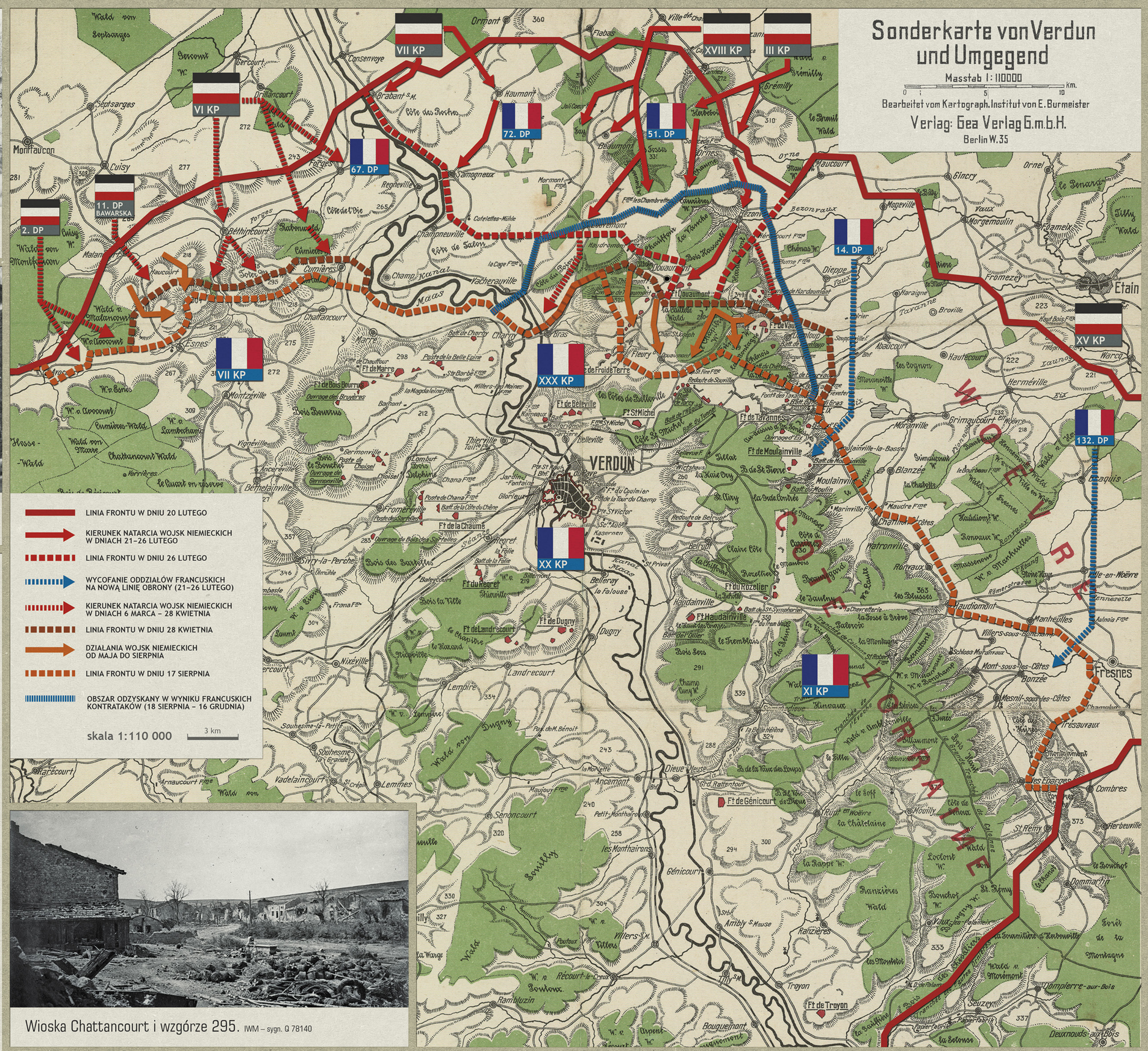
Niemiecki szturm na wzgórze 295. Marzec 1916 roku.

Fot.: Hermann Rex

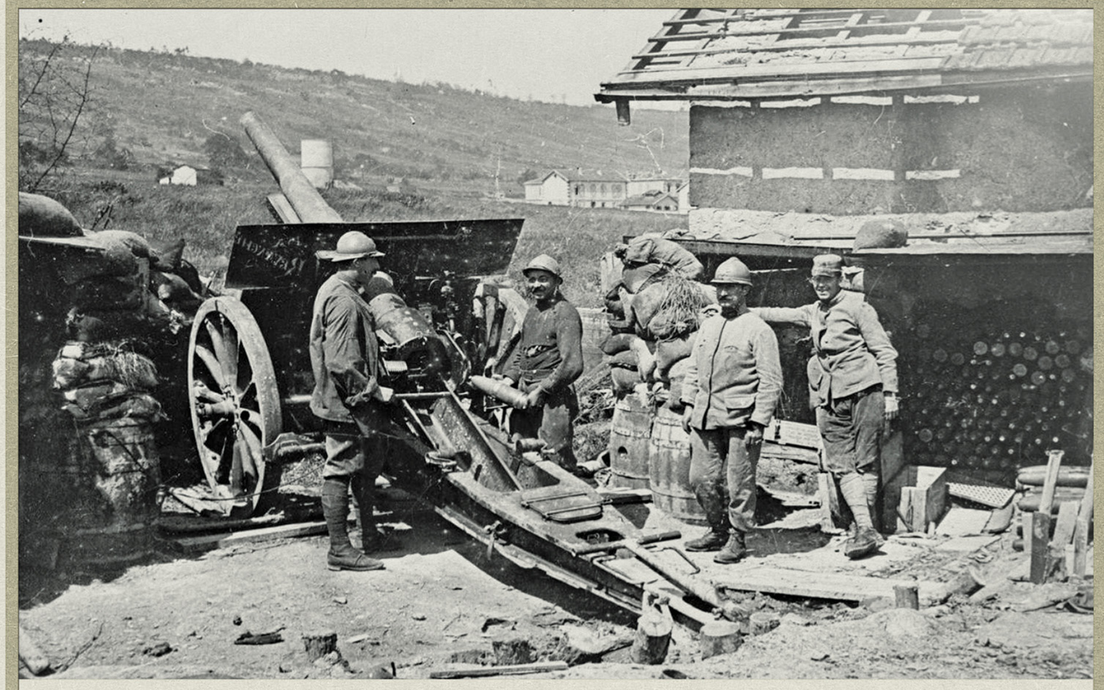
Zepchnięci do defensywy na froncie zachodnim Niemcy zdecydowali się przejąć inicjatywę i uderzyć na francuskie pozycje pod Verdun. Plan szefa sztabu Ericha von Falkenhayna zakładał skoncentrowanie wojsk i zmuszenie przeciwnika do rzucenia wszystkich sił do obrony strategicznych celów położonych za tym ważnym odcinkiem frontu. Próby zdobycia tego kluczowego punktu francuskiej obrony doprowadziły do bitwy na wyczerpanie i wykrwawienie się obu stron.

Twierdza Verdun położona w dolinie Mozy składała się z 11 dużych fortów, 27 dużych dział pośrednich, 118 baterii uzbrojonych w 630 dział, 50 moździerzy i 58 cekaemów. Jej garnizon stanowiło 140 tysięcy żołnierzy, a liczba ta zaczęła szybko rosnąć po rozpoczęciu ofensywy – tylko w czasie dwóch pierwszych tygodni walk przetransportowano kolejne 190 tysięcy żołnierzy.

Stosunkowo spokojny na początku wojny odcinek frontu pod Verdun w lutym 1916 roku stał się świadkiem najdłuższej i jednej z najkrwawszych bitew pierwszej wojny światowej. Niemiecki plan zakładał przebicie się na lewy brzeg Mozy i zajęcie twierdzy, lecz atak został zatrzymany przez francuskie odwody. W marcu rozpoczęły się walki na flankach, których zajęcie umożliwiłoby wyeliminowanie francuskiej artylerii. Wyjątkowo ciężkie walki toczyły się o wzgórze 304 oraz Le Mort-Homme, które ostatecznie zostało zdobyte. Wyczerpane siły niemieckie nie były jednak w stanie wykorzystać tego sukcesu. Kolejne miesiące przyniosły krwawe zmagania na prawym brzegu Mozy, gdzie Niemcy zdobyli fort Vaux. Kolejny niemiecki cel, fortyfikacje wokół Fleur i Thiaumont wielokrotnie przechodziły z rąk do rąk. Pomimo wysokich strat nie odniesiono żadnych sukcesów, a do września linia frontu wróciła na pozycje wyjściowe. Krótki okres spokoju przerwany został przez francuską ofensywę w październiku, w czasie której odzyskano fort Douamont i Vaux. Do grudnia Francuzom udało się odepchnąć przeciwnika na pozycje zajmowane w lutym, a niemieckie dowództwo musiało uznać porażkę i zaprzestało dalszych prób zdobycia Verdun.

Wioska Chattancourt i wzgórze 295. IWM – sygn. Q 78140

Francuskie stanowisko artyleryjskie pod Verdun. Na zdjęciu armata 105 mm. IWM – sygn. Q 69971

Cesarstwo Niemieckie

ok. 1 200 000 żołnierzy

dowódcy:
Erich von Falkenhayn,
książę Wilhelm Hohenzollern,
Schmidt von Knobelsdorf,
Ewald von Lochow,
Max von Gallwitz,
Georg von der Marwitz

straty:
ok. 360 000 zabitych, rannych i zaginionych

Republika Francuska

ok. 900 000 żołnierzy

dowódcy:
Joseph Joffre,
Noel de Castelnau,
Fernand de Langle de Cary,
Frederic-Georges Herr,
Philippe Petain,
Robert Nivelle,
Adolphe Guillaumat,
Auguste Hirschauer,
Charles Mangin

straty:
ok. 400 000 zabitych, rannych i zaginionych

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Ofensywa BRUSIŁOWA 4 czerwca — 20 września 1916

Pod wpływem ostrych nacisków aliantów zachodnich, którzy znaleźli się w ciężkim położeniu pod Verdun, Rosja zdecydowała się na zorganizowanie wielkiej ofensywy wymierzonej przeciwko Austro–Węgrom. W czterech armiach Frontu Południowo–Zachodniego skoncentrowano 40 dywizji piechoty oraz 16 dywizji kawalerii, mających naprzeciw siebie 39 dywizji piechoty i 10 dywizji kawalerii austriackich.

4 czerwca, wykorzystując innowacyjną taktykę krótkiej, acz masowej nawały ogniowej i zmasowanych uderzeń w kilku punktach (przy wykorzystaniu samochodów pancernych), Rosjanie rozpoczęli ofensywę. Z czterech armii aż trzy przełamały w ciągu pierwszych dwóch dni działań front przeciwnika na pełnej głębokości, przesuwając się średnio 60 kilometrów na zachód i zajmując Łuck. W niespełna tydzień rozgromiono elitarną cesarsko–królewską 4. Armię, liczącą przeszło 110 000 żołnierzy. Przedstawiciele mniejszości narodowych innych niż niemiecka i węgierska w wielu miejscach rzucali broń jeszcze przed podjęciem walki. Od kompletnej klęski uratowały Austriaków pośpiesznie skierowane z frontu zachodniego niemieckie posiłki, które odtworzyły linię obrony na południowy zachód od Kowla, nie dopuszczając wojsk carskich do linii Bugu. Po stronie rosyjskiej kulało zaopatrzenie w amunicję, zwłaszcza artyleryjską. Ponadto ofensywy Frontu Południowo–Zachodniego nie wsparto skutecznymi działaniami odciążającymi pozostałych związków operacyjnych.

Wynik i następstwa: ofensywa Brusiłowa miała zasadniczy wpływ na sytuację strategiczną w wojnie, doprowadzając do przejęcia przez aliantów zachodnich inicjatywy na froncie zachodnim. Stanowiła także (pomimo sukcesu operacyjnego) poważne osłabienie Imperium Rosyjskiego. Rozgoryczenie ogarniające cały kraj stało się zaczynem późniejszej o pół roku rewolucji, która obaliła monarchię Romanowów.

Imperium Rosyjskie

ok. 640 000 żołnierzy (początek ofensywy)

generał Aleksiej Brusiłow

straty podczas całej ofensywy: ok. 500 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 60 000 wziętych do niewoli

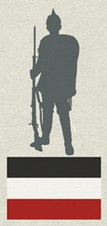
Monarchia Austro–Węgierska

ok. 480 000 żołnierzy (początek ofensywy)

generał Franz Conrad von Hötzendorf

straty podczas całej ofensywy: ok. 570 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 400 000 wziętych do niewoli

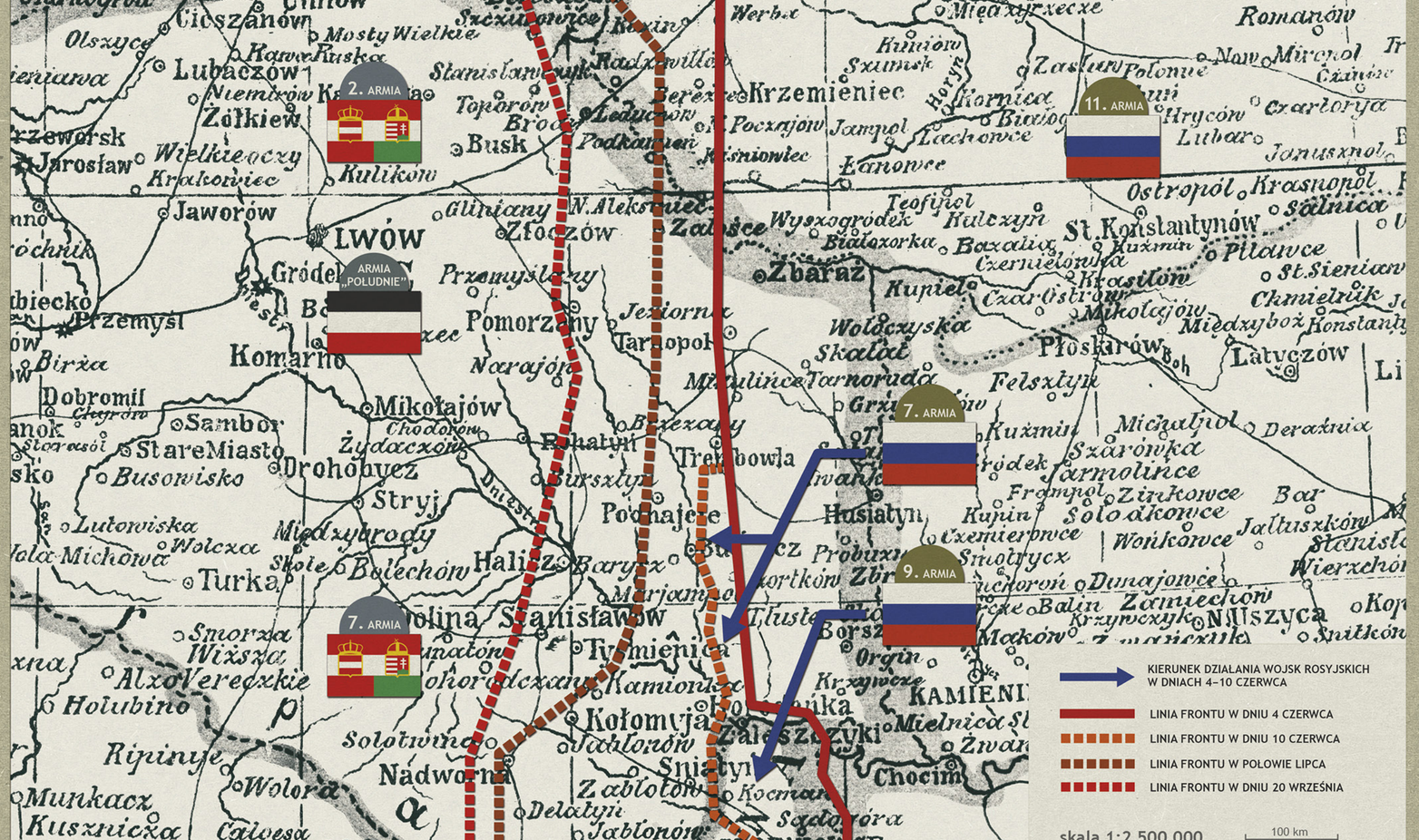

Cesarstwo Niemieckie

ok. 240 000 żołnierzy (początek ofensywy)

generał Alexander von Linsingen

straty podczas całej ofensywy: ok. 350 000 zabitych, rannych, zaginionych i wziętych do niewoli

Rosyjscy artylerzyści obsługujący haubicę polową (prawdopodobnie niemiecka haubica kal. 150 mm). Fot.: Florence Farmborough, IWM – sygn. Q 98430

Zdobyte przez Rosjan okopy austro–węgierskie. Czerwiec lub lipiec 1916 roku.

Fot.: Florence Farmborough, IWM – sygn. Q 98440

Samochód pancerny marki Pierce–Arrow używany przez rosyjską armię na froncie wschodnim. IWM – sygn. Q 70317

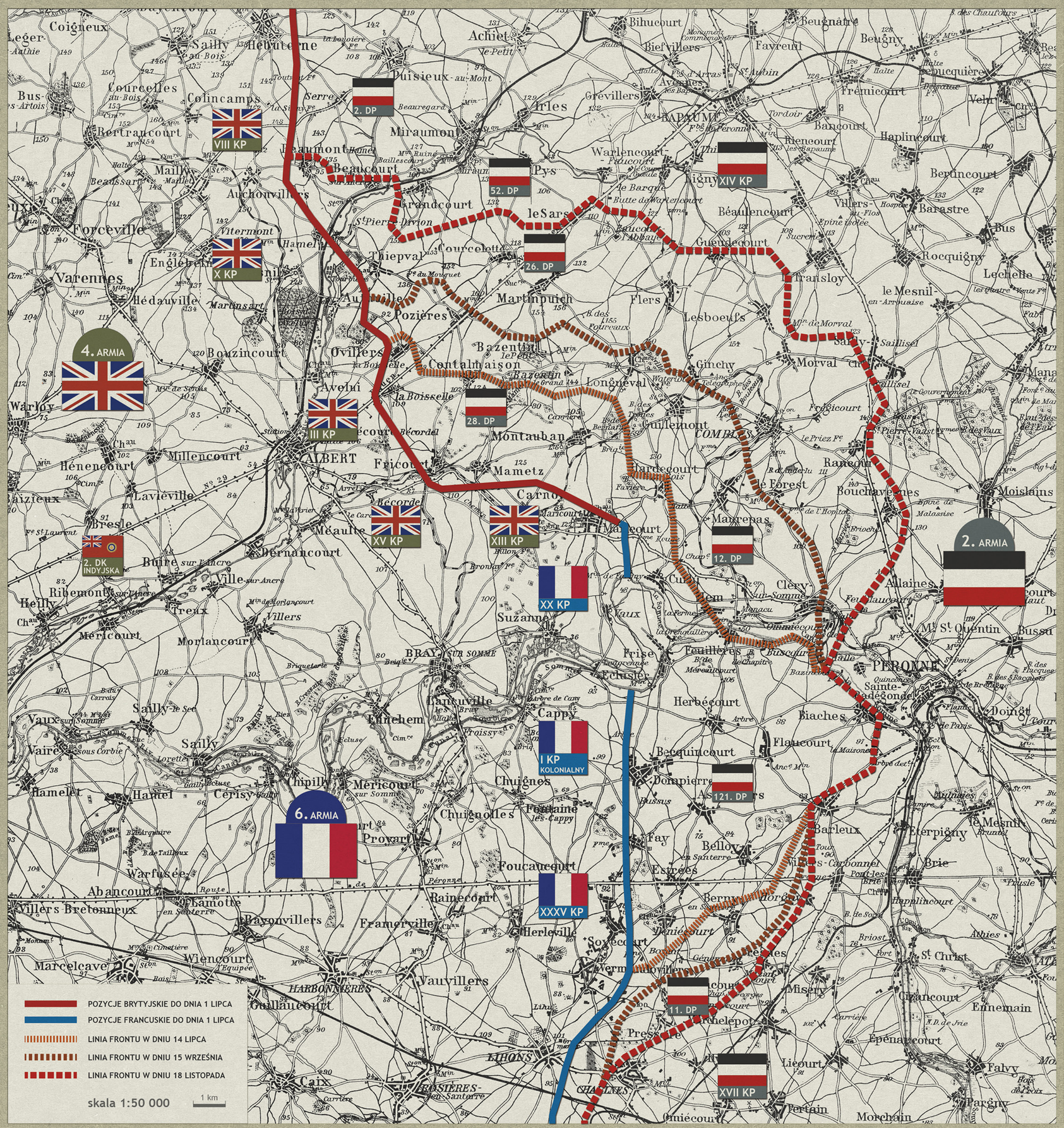
WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa nad SOMMĄ 1 lipca — 18 listopada 1916

Po porażce na półwyspie Gallipoli, mając na uwadze trwające walki pod Verdun, brytyjskie dowództwo zdecydowało, że konieczne jest przełamanie frontu na północy oraz odzyskanie gospodarczo ważnych terenów Francji i Belgii.

Bitwa rozpoczęła się 1 lipca po kilkudniowym ostrzale. Wykonane wcześniej podkopy pod niemieckimi pozycjami zostały wypełnione materiałami wybuchowymi i wysadzone. Ogromne kratery pozostałe po eksplozjach stworzyły poważne wyrwy w niemieckiej obronie (największy z nich miał 30 metrów głębokości i 140 metrów średnicy).

Początkowo natarcie sprzymierzonych rozwijało się pomyślnie. Brytyjczycy zajęli miejscowości Ovillers, Contalmaison, las Mametz oraz wzgórze Mazentin. Również wojska francuskie odniosły znaczący sukces, wypierając Niemców z miejscowości Flacourt. Pomimo tego, do końca sierpnia nie zajęto trzeciej linii niemieckich okopów. Ważna zmiana nastąpiła na początku września, gdy Brytyjczycy po raz pierwszy użyli czołgów. Choć wiele z nich zostało wyeliminowanych przez awarie, a część została zniszczona przez niemiecką artylerię, to strach, który wzbudzały, przyczynił się do odniesienia sukcesów pod Flers i Courcelette.

Pogarszająca się w październiku pogoda utrudniła dalsze ataki. Choć odniesiono kilka zwycięstw (walki o Theipval, zajęcie Le Sars), to były to walki na wyczerpanie, przynoszące ogromne straty. Ostatni udany atak brytyjski nad rzeką Ancre rozpoczął się 13 listopada i nie przyniósł znaczących efektów. Kilka dni później dowództwo sprzymierzonych postanowiło przerwać ofensywę. Prawie czteromiesięczne zmagania nad Sommą pochłonęły ponad milion ofiar. Była to najkrwawsza bitwa Wielkiej Wojny.

Ranni w drodze do punktu opatrunkowego. Montauban, 19 lipca 1916 roku.

Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 800

Brytyjski czołg Mark I, który uległ awarii podczas pokonywania okopu. Okolice Thiepval, 25 września 1916 roku.

Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 2486

Zniszczony skład amunicji pod La Boisselle.

Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 1350

Imperium brytyjskie

ok. 1 530 000 żołnierzy

dowódcy: Douglas Haig, Henry Rawlinson, Hubert Gough

straty: ok. 485 000 zabitych, rannych i zaginionych

Republika Francuska

ok. 1 440 000 żołnierzy

dowódcy: Joseph Joffre, Emile Fayolle, Ferdinand Foch

straty: ok. 200 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 1 500 000 żołnierzy

dowódcy: Ruppert Maria Wittelsbach, Fritz von Below

straty: ok. 500 000 zabitych, rannych i zaginionych

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

II bitwa pod ARRAS

9 kwietnia — 16 maja

1917

Okolice Arras — kwiecień 1917 roku. IWM – sygn. Q 87745, Q 61254

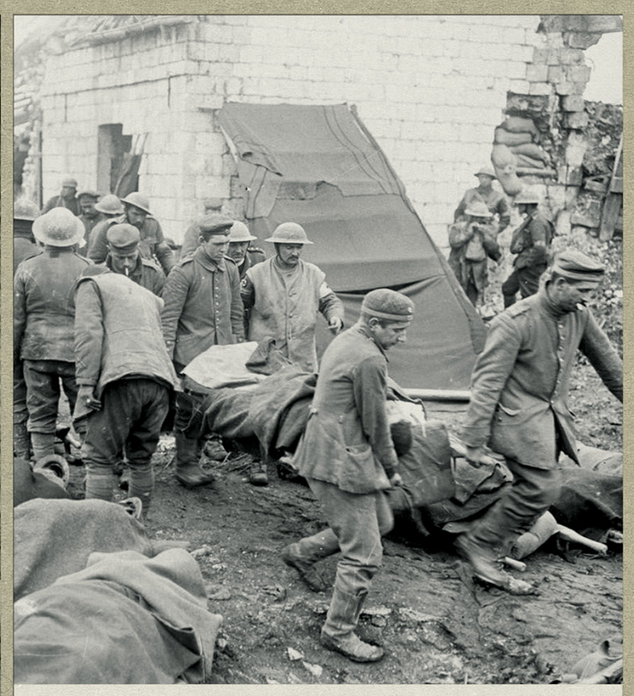

Brytyjski czołg typu Mark II. Kwiecień 1917 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 7284

Brytyjska armata 18–funtowa. Okolice Athies. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 5171

Brytyjski punkt opatrunkowy w Tilloy–lès–Mofflaines.

Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 2023

Niemieckie okopy w pobliżu Arras. Kwiecień 1917 roku. IWM – sygn. Q 45245

Brytyjska piechota schodząca z linii frontu na przedpolu miejscowości Feuchy. Na drugim planie widać baterię armat 18–funtowych. 9 kwietnia 1917 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 5183

Imperium brytyjskie

ok. 500 000 żołnierzy

generałowie: Edmund Allenby, Henry Horne

straty: ok. 160 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 340 000 żołnierzy

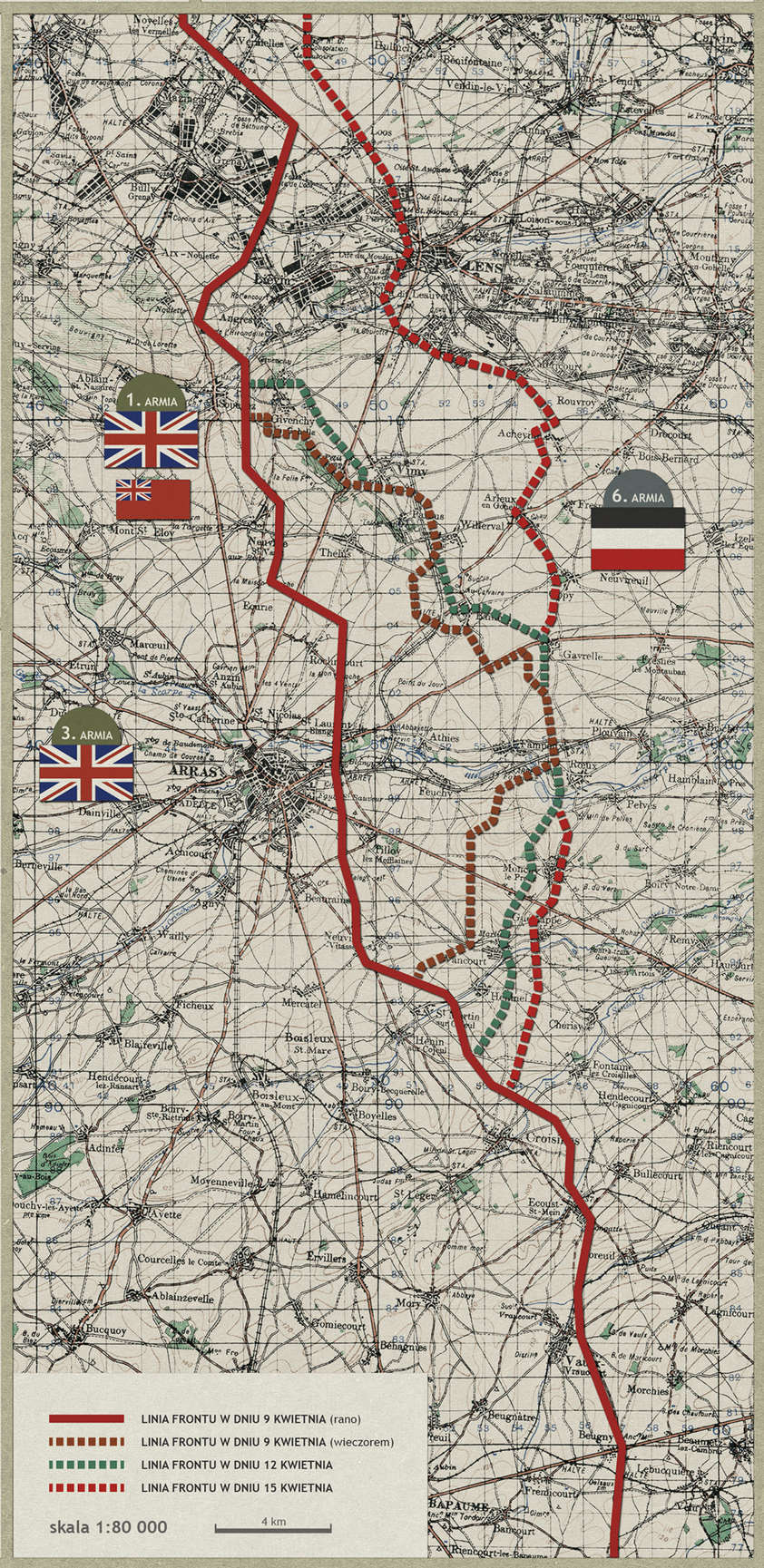
generał Ludwig von Falkenhausen

straty: ok. 120 000 zabitych, rannych i zaginionych

Pod koniec 1916 r. nie zważając na poniesione w ciągu tego roku pod Verdun i nad Sommą straty, alianci opracowali plan ofensywy — jak wierzyli — przełomowej dla losów wojny. Jego autorem był naczelny wódz wojsk francuskich gen. Joseph Joffre, ale ostateczny kształt nadał mu jego następca gen. Robert Nivelle. Plan zakładał przerwanie frontu mocnym, szybkim uderzeniem.

Pierwsi 9 kwietnia 1917 r. uderzyli Brytyjczycy pod dowództwem gen. Haiga na dwudziestokilometrowym odcinku frontu pod Arras. Do ataku użyli ponad 2800 dział rozstawionych co 18 metrów oraz 60 czołgów. Udało im się zaskoczyć przeciwnika i wedrzeć się 5 kilometrów w głąb jego linii. Niemcy jednak opanowali sytuację i atak stracił impet. Doszło do ciężkich walk na wyczerpanie. Szczególnie zasłużyli się w nich Kanadyjczycy, którzy zdobyli strategicznie usytuowane wzgórze Vimy na północny wschód od Arras.

14 kwietnia ofensywa została wstrzymana. Za cenę wielkich strat Brytyjczycy przesunęli linię frontu o 6 – 8 kilometrów na odcinku 30 kilometrów. Potem jeszcze dwukrotnie bezskutecznie ponawiali ataki w tym miejscu (w kwietniu i w maju), by wesprzeć ofensywę francuską.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

II bitwa nad AISNE

16 kwietnia — 9 maja

1917

Wysunięte pozycje niemieckie nad Aisne. IWM – sygn. Q 55005

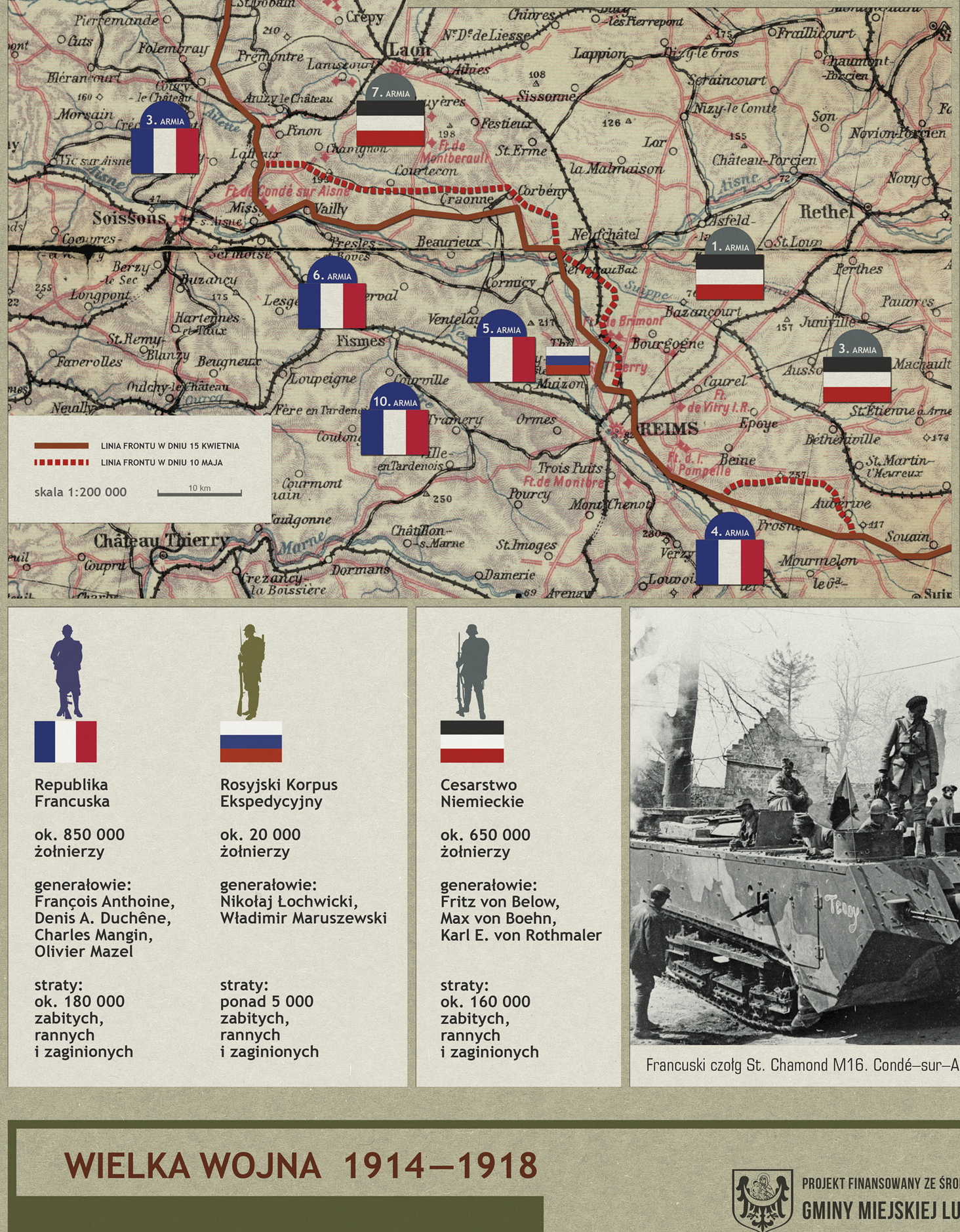

Ofensywa francuska (zaplanowana przez gen. Roberta Nivelle'a) rozpoczęła się 16 kwietnia na froncie o szerokości 70 kilometrów pomiędzy rzeką Oise a miastem Remis. Nie była dla Niemców zaskoczeniem, ponieważ wcześniej zdobyli informacje o planowanym ataku. Dzięki temu dowództwo niemieckie miało czas, aby przygotować obronę. Między innymi skrócono o 40 kilometrów linie umocnień, co pozwoliło zmniejszyć liczbę dywizji niezbędnych do obsadzenia linii frontu z 29 do 21.
Francuzi zaatakowali 12 kwietnia nad rzeką Aisne. Dezycja o rezygnacji z przygotowania artyleryjskiego okazała się fatalna — żołnierze szli prosto na rzeź. Nie powiódł się atak czołgów — Niemcy zniszczyli połowę ze 120 użytych przez Francuzów „tanków".
Z powodu olbrzymich strat ofensywę trzeba było zatrzymać już 21 kwietnia. Do 9 maja toczyły się jeszcze walki wzdłuż drogi Chemin des Dames.

Wynik i następstwa: niepowodzenie ofensywy doprowadziło do dymisji gen. Nivelle'a. Ogromne straty przy braku sukcesów wywołały falę buntów we francuskiej armii. Żołnierze masowo odmawiali wykonywania rozkazów i samowolnie opuszczali wyznaczone pozycje.
Kryzys opanował nowy głównodowodzący gen. Philippe Pétain. Zjednał sobie żołnierzy, poprawiając zaopatrzenie, usprawniając system urlopów, a przede wszystkim rezygnując z bezskutecznych i krwawych ataków na umocnienia Niemców. Słynne stało się jego stwierdzenie: „Czekam na Amerykanów i na czołgi".

Zniszczony las w pobliżu Craonne. Kwiecień 1917 roku. IWM – sygn. Q 87679

Republika Francuska

ok. 850 000 żołnierzy

generałowie:
François Anthoine,
Denis A. Duchêne,
Charles Mangin,
Olivier Mazel

straty:
ok. 180 000 zabitych, rannych i zaginionych

Rosyjski Korpus Ekspedycyjny

ok. 20 000 żołnierzy

generałowie:
Nikołaj Łochwicki,
Władimir Maruszewski

straty:
ponad 5 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 650 000 żołnierzy

generałowie:
Fritz von Below,
Max von Boehn,
Karl E. von Rothmaler

straty:
ok. 160 000 zabitych, rannych i zaginionych

Francuski czołg St. Chamond M16. Condé–sur–Aisne, maj 1917 roku. IWM – sygn. Q 69623

Niemieckie okopy po ataku w Chavonne. IWM – sygn. Q 61245

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA
LUBIN I OKOLICE
WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod PASSCHENDAELE 31 lipca – 10 listopada 1917

Australijscy żołnierze z 4. Dywizji Piechoty w maskach przeciwgazowych. IWM – sygn. E(AUS) 825

Żołnierze australijscy z 10. Brygady Artylerii Polowej. Okolice Hooge. Fot.: Frank Hurley, Australian War Memorial – sygn. E01220

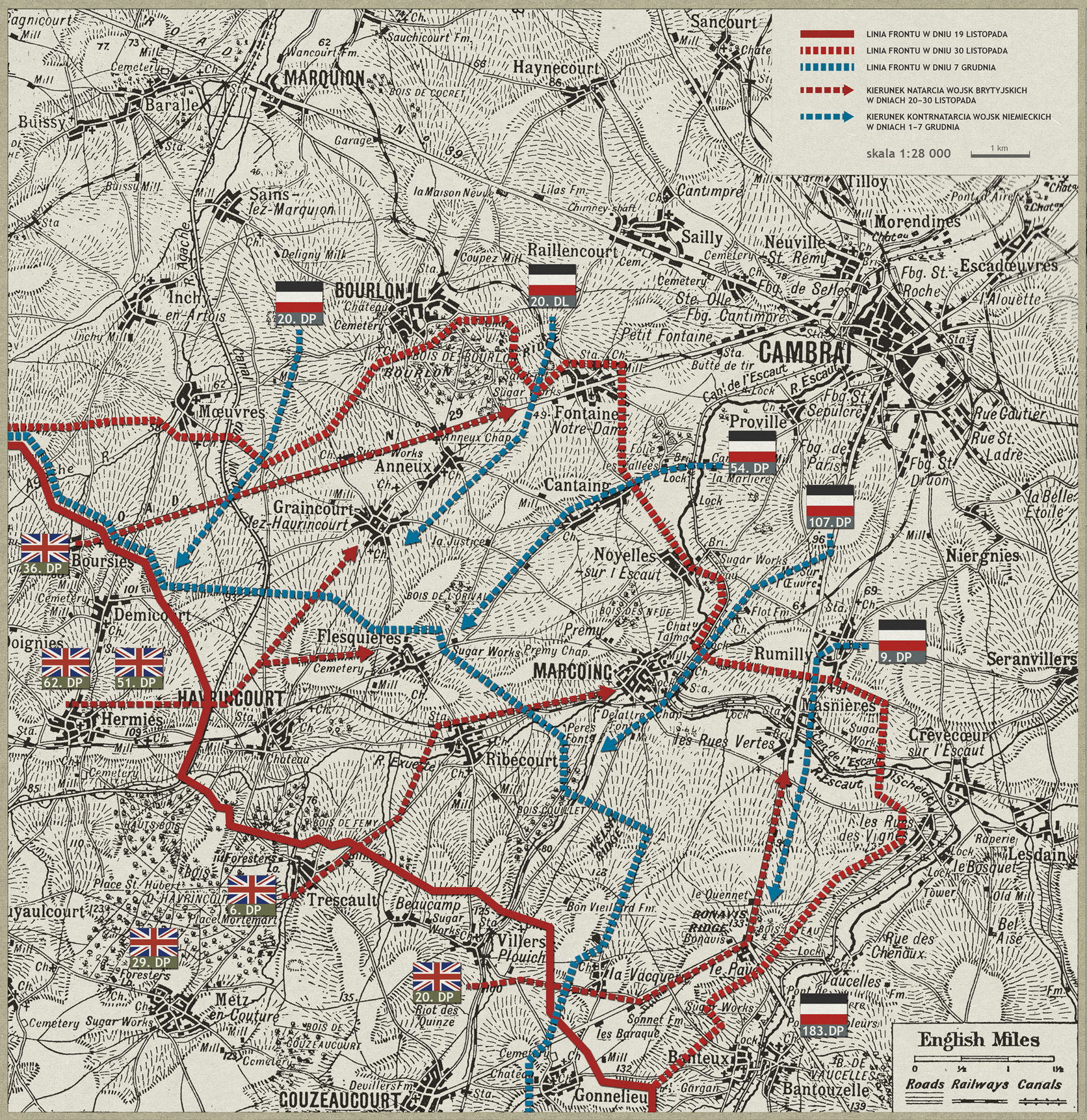
W drodze na pozycje. Fot.: Ernest Brooks, IWM – sygn. Q 2978

Wrak niemieckiego dwupłatowca Albatros D III. US Library of Congress

1. ARMIA
2. ARMIA
4. ARMIA
5. ARMIA
YPRES
TOURCOING
Dixmude
Thourout
Furnes
Roulers
Messines
Wervicq
Passchendaele
Zonnebeke
Langemarck
Poelcappelle
Broodseinde
Becelaere
Gheluvelt
Zillebeke
Hollebeke
Wytschaete
Voormezeele
Dranoutre
Kemmel
Lindenhoek
Mont des Cats
Boesinghe
Pilkem
Steenstraate
Bixschoote
Zuydschoote
Houthulst Forest
Merckem
Woumen
Zarren
Handzaeme
Cortemarck
Lichtervelde
Wercken
Eessen
Beerst
Bovekerke
Oostkerke
Caeskerke
Lampernisse
Eggewaertscappelle
Steenkerke
Avecappelle
Pervyse
Woesten
Ramscappelle
Nieuwkapelle
Clerken
Noordschoote
Oostvleteren
West Vleteren
Reninghe
Stavele
Crombeke
Proven
Poperinghe
Abeele
Godewaersvelde
Berthem
St Jans-Cappel
Flêtre
Meteren
Bailleul
Strazeele
La Crechte
Ploegsteert
Le Bizet
Frelinghem
Warneton
Le Gheer
Ploegsteert
Deulemont
Linselles
Quesnoy-sur-Deule
Bondues
Houplines
Comines
Bousbecque
Menin
Lauwe
Wevelghem
Gheluwe
Wervicq
Halluin
Neuville
Roncq
Timborne
Mouscron
Rumbeke
Iseghem
Rollegem
Ledeghem
Moorsele
Gullegem
Winkel St Eloi
Moorslede
St Pierre
Wijwege
Oostnieuwkerke
Westroosebeke
Cachtem
Ruddervoorde
Wynendael
Ichteghem
Couckelacre
Schoorbakke
Boitshoucke
Willemscappelle
Tervaete
Keyem
Stuyvekenskerke
Zoetenaey
Bovekerke
Wadsloo
Cortemarek
Lichtervelde
Eessen
Handzaeme
Zarren
Woumen
Clerken
Roulers
Staden
Houthulst
Forest of
Wijwege
Oostnieuwkerke
Westroosebeke
Rumbeke
Iseghem
Passchendaele
Moorslede
St Pierre
Winkel St Eloi
Rollegem
Ledeghem
Moorsele
Gullegem
Becelaere
Gheluvelt
Koelberg
Gheluwe
Wevelghem
Menin
Lauwe
Wervicq
Halluin
Reckem
Neuville
Roncq
Timborne
Mouscron
Linselles
Deulemont
Quesnoy-sur-Deule
Bondues
Houplines
Comines
Bousbecque
Warneton
Le Gheer
Ploegsteert
Le Bizet
Frelinghem
Wytschaete
Voormezeele
Dranoutre
Kemmel
Lindenhoek
Mont des Cats
Boesinghe
Pilkem
Steenstraate
Bixschoote
Zuydschoote
Houthulst Forest
Merckem
Woumen
Zarren
Handzaeme
Cortemarek
Lichtervelde
Wadsloo
Bovekerke
Beerst
Eessen
Caeskerke
Oostkerke
Lampernisse
Eggewaertscappelle
Steenkerke
Avecappelle
Pervyse
Woesten
Ramscappelle
Nieuwkapelle
Clerken
Noordschoote
Oostvleteren
West Vleteren
Reninghe
Stavele
Crombeke
Proven
Poperinghe
Abeele
Godewaersvelde
Berthem
St Jans-Cappel
Flêtre
Meteren
Bailleul
Strazeele
La Crechte
Ploegsteert
Le Bizet
Frelinghem
Warneton
Le Gheer
Deulemont
Linselles
Quesnoy-sur-Deule
Bondues
Houplines
Comines
Bousbecque
Menin
Lauwe
Wevelghem
Gheluwe
Wervicq
Halluin
Reckem

Bitwa pod CAMBRAI 20 listopada – 8 grudnia 1917

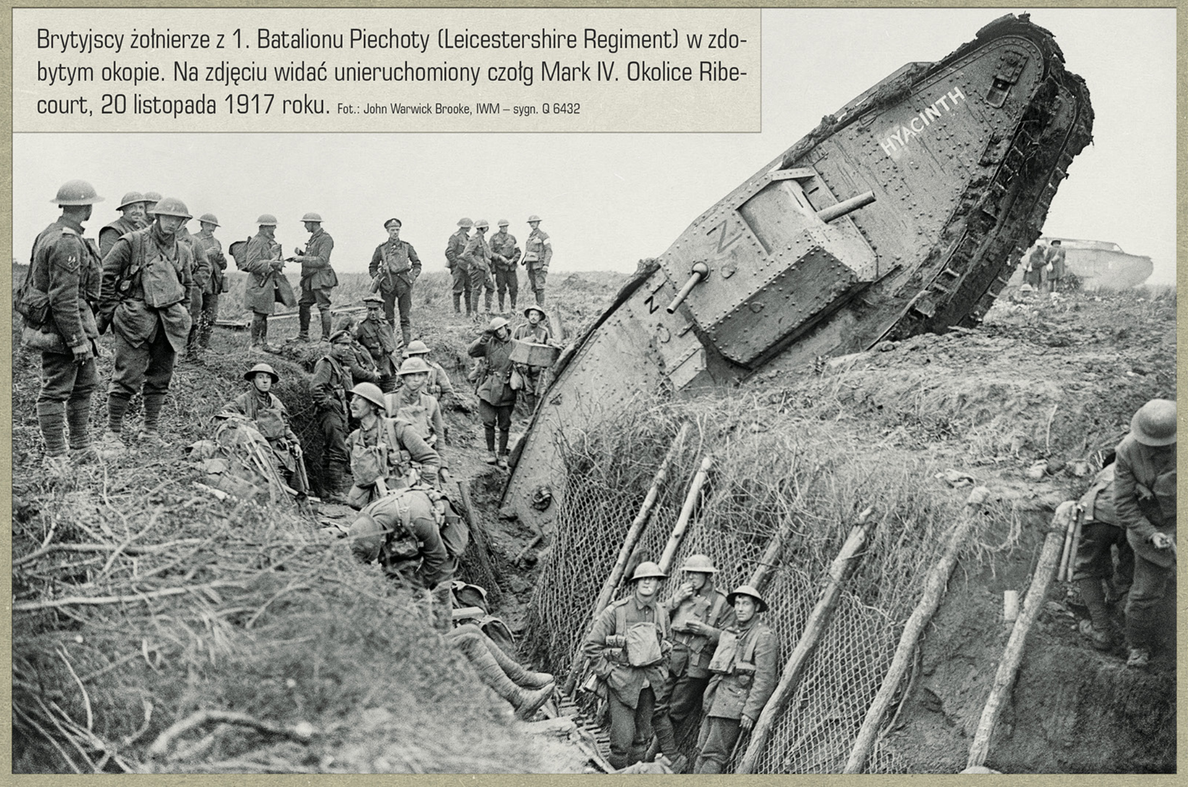
Ewakuacja mieszkańców miejscowości Noyelles. 22 listopada 1917 roku.

Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 6310

Niedługo po zakończeniu rzezi pod Passchendaele Brytyjczycy podjęli jeszcze jedną próbę przerwania frontu, ale już znacznie mniejszymi siłami. Wybór dowództwa brytyjskiego padł na nigdy wcześniej nieatakowany odcinek na południowy zachód od okupowanego przez Niemców francuskiego miasta Cambrai. Atak został zaplanowany z wykorzystaniem czołgów, wsparciem lotnictwa oraz użyciem artyleryjskiej zapory ogniowej.

20 listopada 1917 r. o godz. 6:20 brytyjskie działa ostrzelały zlokalizowane wcześniej niemieckie stanowiska artyleryjskie. Wtedy do akcji ruszyło 476 czołgów Mark IV. Atakowały trójkami ustawione w klin. Forsowały niemieckie zasieki i okopy, po czym załogi dwóch „tanków" zrzucały do transzei wiązki faszyny, by zrobić przejścia dla piechoty, trzeci zaś skręcał i jadąc wzdłuż okopów, ostrzeliwał niemieckie stanowiska karabinów maszynowych. Za każdą trójką czołgów podążały 4 plutony piechoty. Taktyka okazała się skuteczna – do wieczora Brytyjczycy wdarli się 10 kilometrów w głąb niemieckich linii obrony. Początkowy sukces (na skutek zbytniej ostrożności dowództwa i licznych awarii czołgów) nie został jednak należycie wykorzystany. Po ośmiu dniach ofensywa została powstrzymana. Wtedy do kontrataku przystąpili Niemcy z zamiarem okrążenia wojsk brytyjskich. Nie udało im się to, ale do 8 grudnia odzyskali większość utraconego terenu.

Bitwa nie została rozstrzygnięta, przeszła jednak do historii wojskowości ze względu na pierwszy udany atak z użyciem tak dużej liczby czołgów, które w dogodnym terenie i przy odpowiedniej taktyce okazały się bronią bardzo skuteczną, pozwalającą zmniejszyć straty wśród własnej piechoty.

Brytyjscy żołnierze z 1. Batalionu Piechoty (Leicestershire Regiment) w zdobytym okopie. Na zdjęciu widać unieruchomiony czołg Mark IV. Okolice Ribecourt, 20 listopada 1917 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 6432

Imperium brytyjskie

ok. 100 000 żołnierzy

ok. 1000 samolotów i 476 czołgów

generał Julian Byng

straty: ok. 45 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 160 000 żołnierzy

ok. 1000 samolotów

generał Georg von der Marwitz

straty: ok. 50 000 zabitych, rannych i zaginionych

Brytyjska 2. Brygada Czołgów wycofana z bitwy. Stacja kolejowa w Fins, na południowy zachód od Gouzeaucourt. 6 grudnia 1917 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 7287

WIELKA WOJNA 1914–1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Operacja MICHAEL

21 marca – 5 kwietnia

1918

Pikardia – oddziały niemieckie w miejscowości Templeux. Marzec 1918 roku.

Niemiecki pododdział szturmowy.

Republika Francuska

ok. 320 000 żołnierzy

generał Ferdinand Foch

straty: ok. 80 000 zabitych, rannych i zaginionych

Wielka Brytania

ok. 380 000 żołnierzy

generał Douglas Haig

straty: ok. 180 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

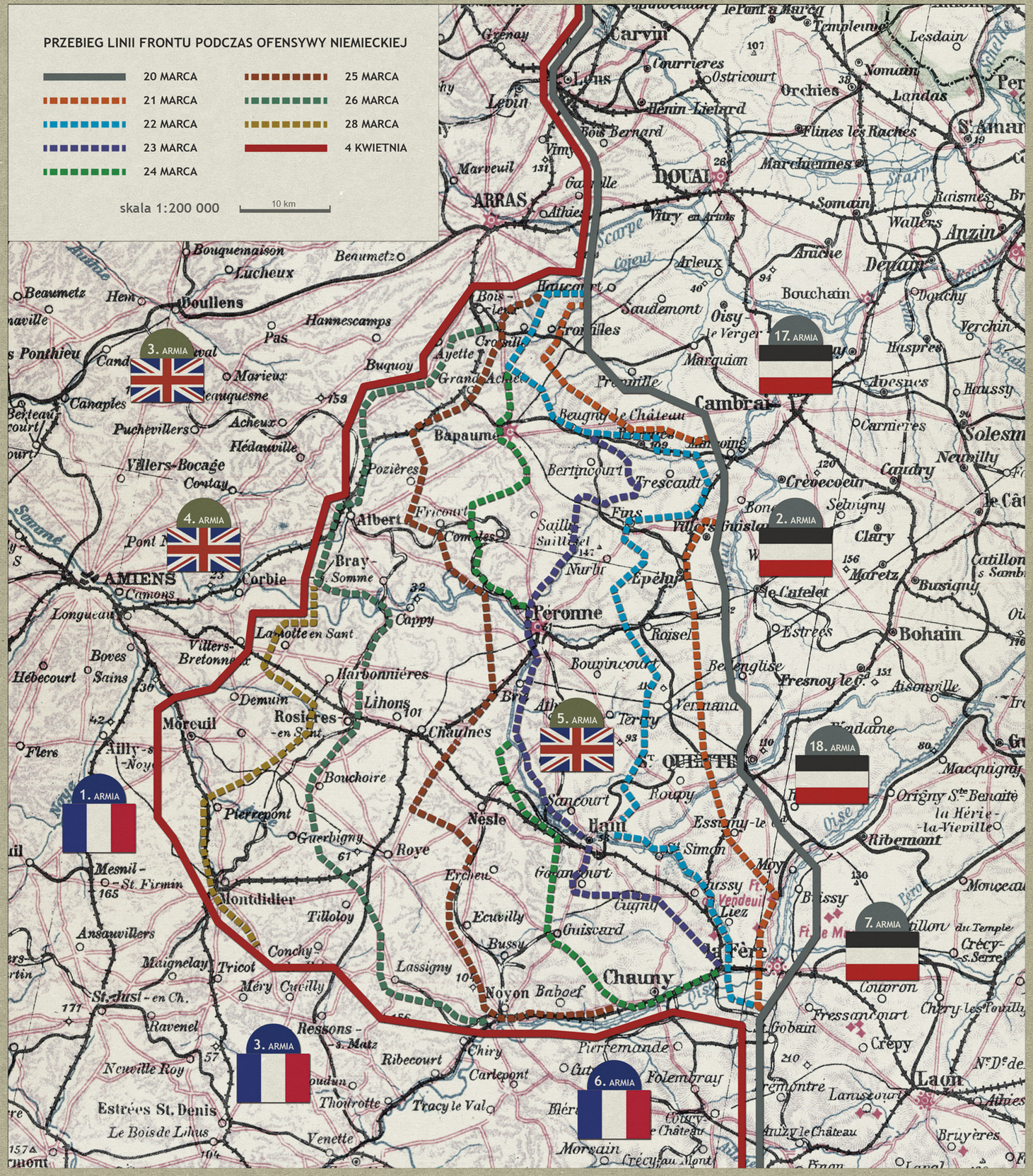
ok. 950 000 żołnierzy

generał Erich Ludendorff

straty: ok. 240 000 zabitych, rannych i zaginionych

Celem wiosennej ofensywy niemieckiej 1918 roku było rozdzielenie armii sprzymierzonych, a następnie otoczenie i zniszczenie wojsk brytyjskich. Szef niemieckiego sztabu Erich von Ludendorff zdecydował się uderzyć w kierunku na Saint–Quentin, gdzie obrona była najsłabsza, a warunki terenowe sprzyjały atakującym. Mimo początkowych sukcesów impet ofensywy słabł. Armie sprzymierzone znalazły się w odwrocie, ale udało się zapobiec panice i nie dopuścić do przerwania komunikacji między wojskami angielskimi i francuskimi.

Wynik i następstwa: Niemcy dotarli pod Arras i Amiens, ale nie zdołali zająć tych strategicznych celów. Piątego kwietnia ofensywa została zatrzymana. Za cenę ogromnych strat (przede wszystkim wśród doborowych oddziałów uderzeniowych) Niemcy odzyskali 3100 km² terenu utraconego w wyniku bitwy nad Sommą w 1916 r. Atak uświadomił alianckim przywódcom konieczność przełamania wzajemnych uprzedzeń i powołania wspólnego dowództwa.

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa nad LYS

7—29 kwietnia 1918

Brytyjskie stanowisko karabinu maszynowego Lewis. Kwiecień 1918 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 6528

Francuski samochód pancerny niedaleko Meteren. Kwiecień 1918 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 6637

Portugalscy i brytyjscy żołnierze wzięci do niewoli podczas walk o Armentières. Kwiecień 1918 roku. Bundesarchiv, sygn. 146-2008-0314

Niemiecki ambulans zniszczony ogniem artyleryjskim. Flandria – kwiecień 1918 roku.

Republika Francuska

ok. 120 000 żołnierzy

generał Philippe Pétain

straty: ok. 30 000 zabitych, rannych i zaginionych

Republika Portugalska

ok. 20 000 żołnierzy

generał Manuel Gomes da Costa

straty: ok. 400 zabitych i zaginionych

6 500 wziętych do niewoli

Imperium brytyjskie

ok. 350 000 żołnierzy

generałowie: Henry Horne i Herbert Plumer

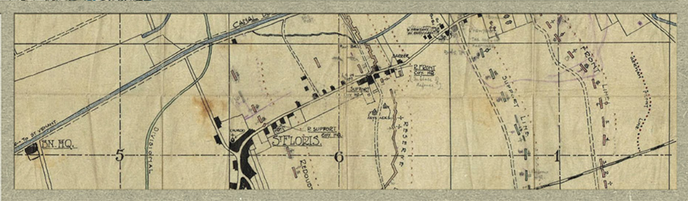
straty: ok. 80 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 650 000 żołnierzy

generałowie: Ferdinand von Quast i Friedrich von Armin

straty: ok. 80 000 zabitych, rannych i zaginionych

Wstrzymana 5 kwietnia ofensywa niemiecka została wznowiona po dwóch dniach we Flandrii. Plan zakładał przełamanie pozycji zajmowanych przez brytyjską 1. Armię oraz Portugalski Korpus Ekspedycyjny, marsz na zachód w kierunku kanału La Manche i przecięcie brytyjskich linii zaopatrzeniowych.

Wynik i następstwa: Niemcy przełamali linie obrony sprzymierzonych, zajmując wiele miejscowości i strategiczne wzgórze Kemmelberg. Mimo tych sukcesów ofensywa niemiecka zatrzymała się z powodu braku rezerw.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

II bitwa nad MARNĄ

15 lipca – 5 sierpnia 1918

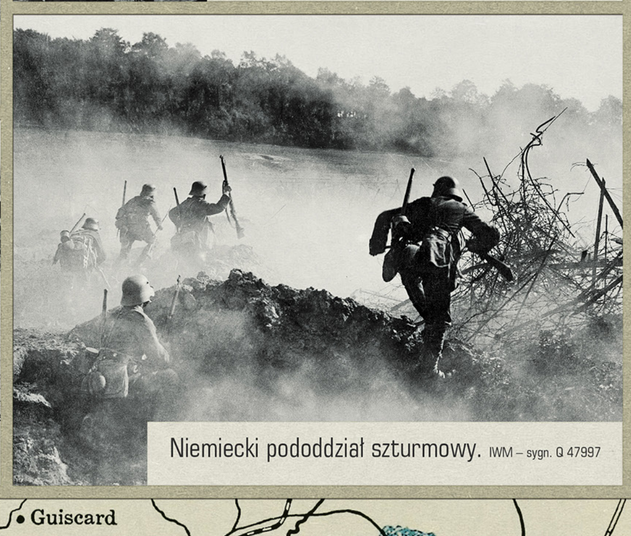
Transport niemieckiego granatnika Granatenwerfer 16. Francja, lipiec 1918 roku. IWM – sygn. Q 55372

Zdobyte pozycje brytyjskie. IWM – sygn. Q 87408

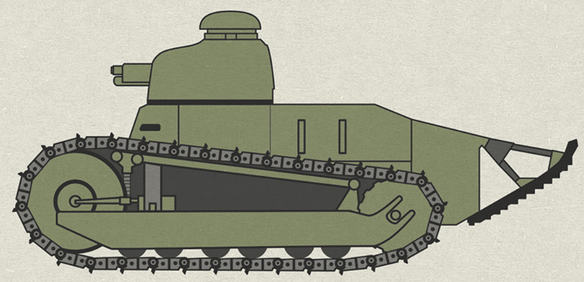
Porzucona brytyjska haubica. IWM – sygn. Q 87616

Niemiecki pododdział szturmowy. IWM – sygn. Q 47997

Mimo załamania się wiosennej ofensywy niemieccy generałowie wciąż liczyli na przełamanie na froncie zachodnim i korzystne rozstrzygnięcie wojny. Kolejny w 1918 r. niemiecki atak został zaplanowany nad Marną. 7. Armii rozkazano sforsować rzekę i ruszyć w kierunku Epernay.
15 lipca żołnierze niemieccy przekroczyli Marnę, jednak dwa dni później ofensywa została zatrzymana. Wówczas do kontruderzenia przystąpili alianci. Rano 18 lipca po przygotowaniu artyleryjskim wspomagane przez 350 czołgów i 800 samolotów piechota francuska i amerykańska ruszyły do ataku, w ciągu kilku godzin wypierając Niemców na odległość 10 kilometrów. 2 sierpnia w ręce Francuzów dostało się Soissons, a następnego dnia stanęli nad rzeką Vesle.

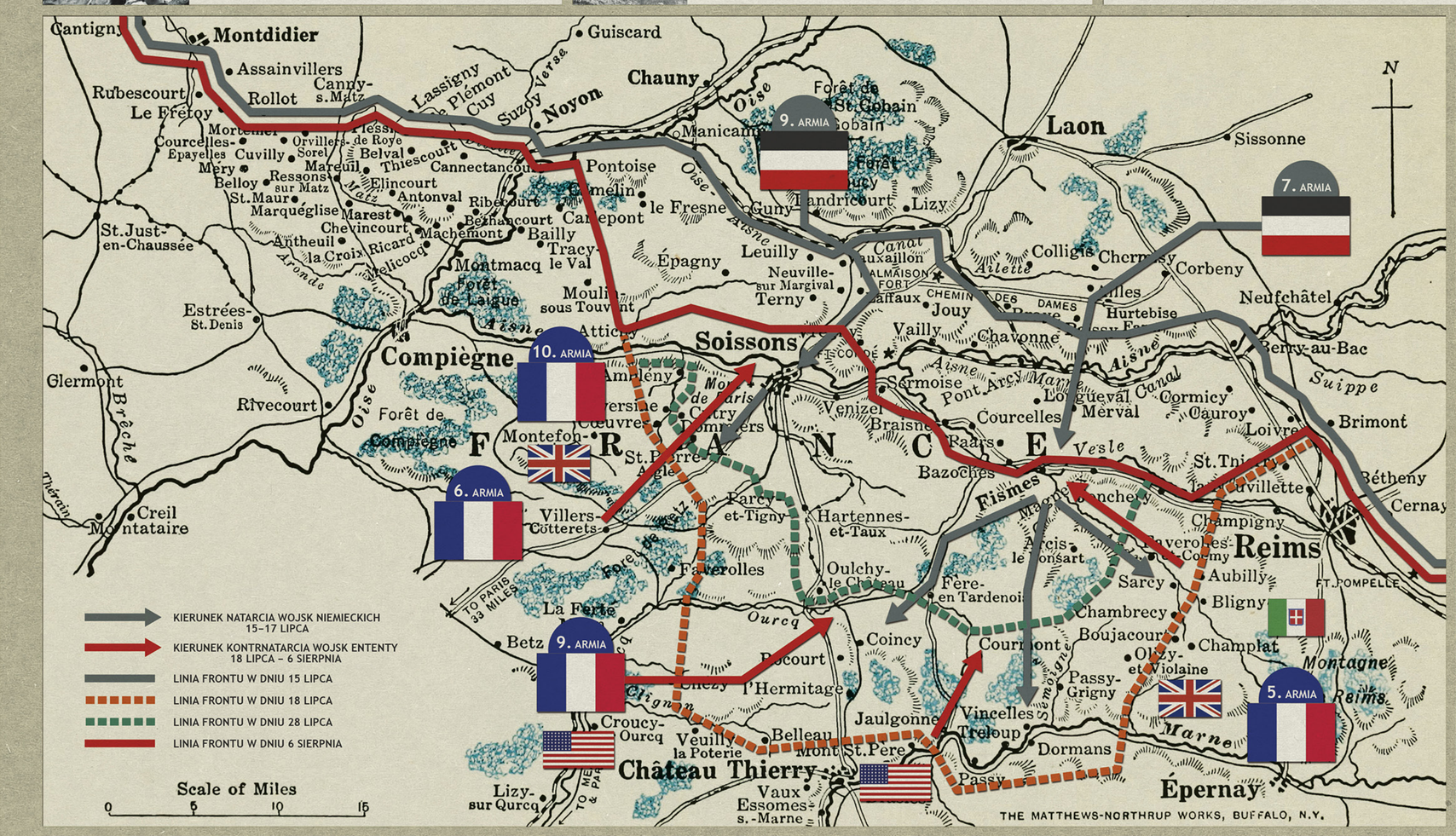
Wynik i następstwa: niepowodzenie ofensywy niemieckiej. Na skutek kontrnatarcia wojsk ententy front został skrócony o 45 kilometrów. Druga bitwa nad Marną była punktem zwrotnym Wielkiej Wojny i początkiem serii niemieckich klęsk.

Francuski czołg Renault FT. 350 takich czołgów wzięło udział (jako wsparcie piechoty) w ataku na przyczółek niemiecki na południe od miejscowości Dormans 18 lipca 1918 roku.

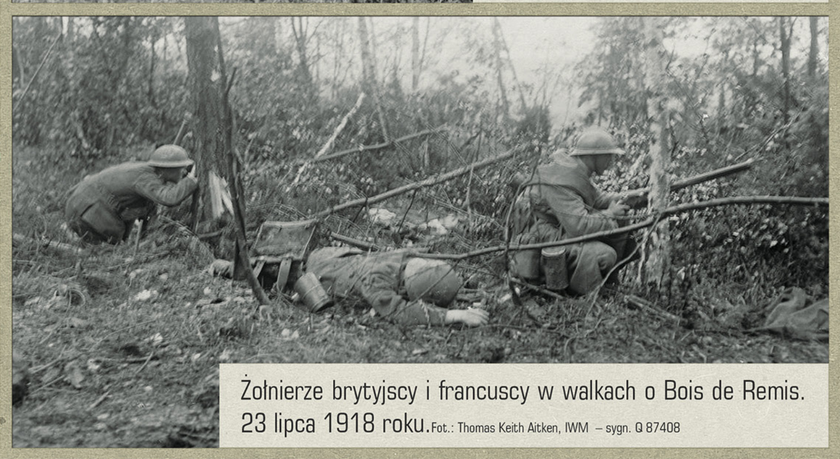

Breguet 14B2 – francuski lekki bombowiec.

Niemiecki czołg A7V. IWM – sygn. Q 87932

Żołnierze brytyjscy i francuscy w walkach o Bois de Remis. 23 lipca 1918 roku. Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 87408

Republika Francuska

ok. 850 000 żołnierzy

generał Ferdinand Foch

straty: ok. 95 000 zabitych, rannych i zaginionych

Stany Zjednoczone

ok. 200 000 żołnierzy

generał John J. Pershing

straty: ok. 12 000 zabitych, rannych i zaginionych

Wielka Brytania

ok. 70 000 żołnierzy

generał Alexander Godley

straty: ok. 16 000 zabitych, rannych i zaginionych

Zjednoczone Królestwo Włoch

ok. 40 000 żołnierzy

generał Alberico Albricci

straty: ok. 9 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 1 300 000 żołnierzy

generał Erich Ludendorff

straty: ok. 140 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 30 000 wziętych do niewoli

Francuski czołg Renault FT. Bois de Remis, 24 lipca 1918 roku. Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 11120

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

Bitwa pod AMIENS 8—13 sierpnia 1918

Żołnierze z brytyjskiej 58. Dywizji Piechoty w pobliżu Sailly–Laurette. 8 sierpnia 1918 roku. Fot.: John Warwick Brooke, IWM – sygn. Q 6910

Tymczasowy punkt opatrunkowy. Na zdjęciu sanitariusze z 58. Dywizji Piechoty. Okolice Albert, 9 sierpnia 1918 roku. Fot.: David McLellan, IWM – sygn. Q 9189

Kapral 10. Batalionu Korpusu Czołgów na tle zamaskowanego pojazdu typu Mark V. Okolice Albert, 9 sierpnia 1918 roku. Fot.: David McLellan, IWM – sygn. Q 9248

Brytyjski czołg Mark V.

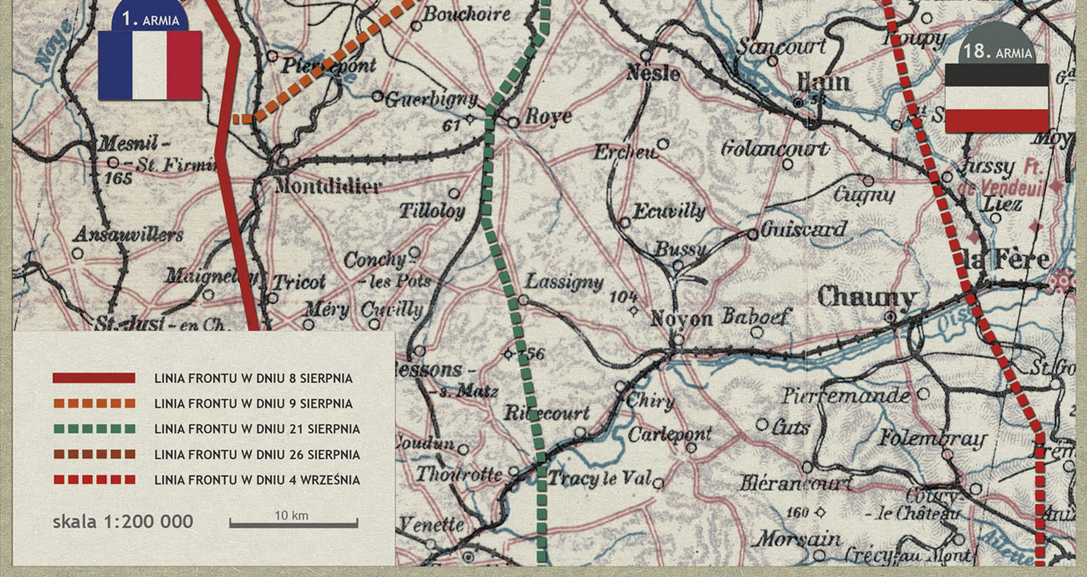
Stanowisko niemieckiego karabinu maszynowego MG 08. IWM – sygn. Q 23709

Po zwycięstwie pod Soissons mianowany właśnie marszałkiem Francji Ferdinand Foch, głównodowodzący wojsk alianckich, opracował plan kolejnego uderzenia. Zgodnie z nim rano 8 sierpnia 1918 r. dywizje francuskie, australijskie, brytyjskie, kanadyjskie i pododdziały amerykańskie przypuściły atak na wojska niemieckie na południowy wschód od Amiens. Aby wykorzystać element zaskoczenia, zrezygnowano z wcześniejszego ostrzału artyleryjskiego.

Zaskoczenie było tak duże, że grupa niemieckich oficerów została wzięta do niewoli w czasie… spożywania śniadania. Atak piechoty wspomagało 500 brytyjskich czołgów. Niemcy cofali się w panice. Doszło do licznych przypadków dezercji i odmowy wykonania rozkazów. Całe oddziały poddawały się pojedynczym kawalerzystom i czołgom.

W pierwszym dniu ofensywy alianci posunęli się naprzód o 15 kilometrów, do 12 sierpnia o dalsze 60. Dowodzący ofensywą gen. Douglas Haig stwierdził: „Bitwa potoczyła się dla nas lepiej, niż śmiałem mieć nadzieję, mimo całego mojego optymizmu”. Odmienne nastroje panowały w sztabie niemieckim. Gen. Erich Ludendorff napisał: „8 sierpnia to czarny dzień wojska niemieckiego w historii tej wojny”.

Wynik i następstwa: rozbici Niemcy wycofali się na linię Hindenburga w nadziei, że uda się tam przezimować, a w tym czasie politycy wynegocjują w miarę korzystne warunki pokoju. Jednak alianci nie powiedzieli jeszcze ostatniego słowa, planując kolejne ataki, które – począwszy od bitwy pod Amiens – przeszły później do historii jako ofensywa stu dni.

Imperium brytyjskie

ok. 340 000 żołnierzy

generałowie: Douglas Haig i Henry Rawlinson

straty: ok. 20 000 zabitych, rannych i zaginionych

Republika Francuska

ok. 200 000 żołnierzy

generał Eugène Debeney

straty: ok. 20 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 250 000 żołnierzy

generał Georg von der Marwitz

straty: ok. 25 000 zabitych, rannych i zaginionych

ok. 50 000 wziętych do niewoli

Kolumna jeńców niemieckich na drodze pod Amiens. Sierpień 1918 roku. Fot.: David McLellan, IWM – sygn. Q 9178

Wspólny posiłek jeńców i eskortujących ich brytyjczyków. Sierpień 1918 roku. Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 11247

Niemiecka artyleria zdobyta pod Amiens.

Fot.: David McLellan, IWM – sygn. Q 9269

WIELKA WOJNA 1914—1918

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL

II bitwa pod CAMBRAI 8–10 października 1918

Kanadyjski odcinek frontu pod Cambrai. Październik 1918 roku.

Library and Archives Canada/PA-003386

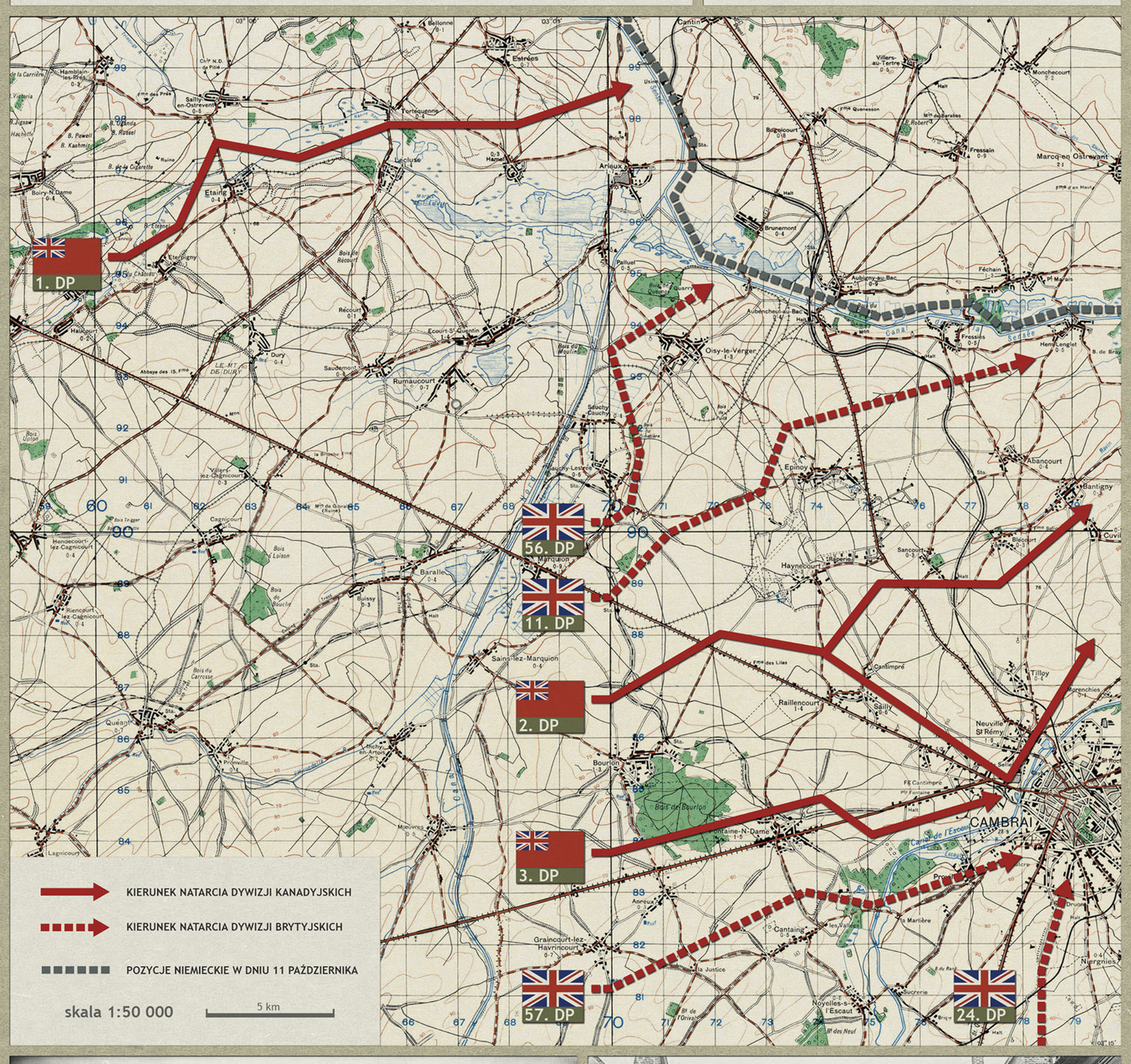

W drodze do punktu opatrunkowego.

Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 11373

Punkt opatrunkowy brytyjskiej 57. Dywizji Piechoty na przedmieściach Cambrai. Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 11375

Południowa dzielnica Cambrai. Na zdjęciu widać eksplozję pocisku artyleryjskiego. Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 11362

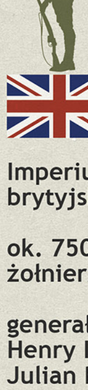

Zniszczona wioska Bourlon. Październik 1918 roku.

Library and Archives Canada/PA-003303

Brytyjscy żołnierze z 57. Dywizji Piechoty na ulicach Cambrai. 9 października 1918 roku. Fot.: Thomas Keith Aitken, IWM – sygn. Q 11368

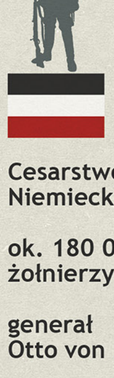

Imperium brytyjskie

ok. 750 000 żołnierzy

generałowie: Henry Horne, Julian Byng i Henry Rawlinson

straty: ok. 12 000 zabitych, rannych i zaginionych

Cesarstwo Niemieckie

ok. 180 000 żołnierzy

generał Otto von Below

straty: ok. 10 000 zabitych, rannych i zaginionych

W okolicy Cambrai w północno–wschodniej Francji przez całą I wojnę światową trwały ciężkie walki. Stoczona tam w listopadzie 1917 roku bitwa weszła na stałe do historii wojskowości – Brytyjczycy po raz pierwszy użyli czołgów na skalę masową. Mimo to nie zdołali wówczas trwale przełamać niemieckich linii. Wzięli rewanż niemal rok później, kiedy pod Cambrai miała miejsce jedna z ostatnich bitew Wielkiej Wojny.

W pobliżu miasta znajdowały się wówczas trzy linie niemieckich umocnień. 8 października do natarcia przystąpiła 2. Dywizja Kanadyjska, napotykając na sporadyczny opór.

Niemcy nie byli przygotowani do obrony, brakowało im nawet amunicji. Zostali całkowicie zaskoczeni szybkością ataku wspieranego przez ponad 300 czołgów. Sprzymierzeni posiadali przygniatającą przewagę liczebną. Gdy 3. Dywizja Kanadyjska wkroczyła do Cambrai 10 października, zastała miasto opuszczone przez przeciwnika, który wycofał się na umocnione pozycje na północy i wschodzie.

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW GMINY MIEJSKIEJ LUBIN

Muzeum Historyczne w Lubinie

HISTORIA ZABYTKI TURYSTYKA LUBIN I OKOLICE WWW.LUBINIOKOLICE.PL